

EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2021.7.20.
SWD(2021) 706 final

BIZOTTSÁGI SZOLGÁLATI MUNKADOKUMENTUM

**2021. évi jogállamisági jelentés
Országfejezet – A jogállamiság helyzete Németországban**

amely a következő dokumentumot kíséri

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

**2021. évi jogállamisági jelentés
A jogállamiság helyzete az Európai Unióban**

{COM(2021) 700 final} - {SWD(2021) 701 final} - {SWD(2021) 702 final} -
{SWD(2021) 703 final} - {SWD(2021) 704 final} - {SWD(2021) 705 final} -
{SWD(2021) 707 final} - {SWD(2021) 708 final} - {SWD(2021) 709 final} -
{SWD(2021) 710 final} - {SWD(2021) 711 final} - {SWD(2021) 712 final} -
{SWD(2021) 713 final} - {SWD(2021) 714 final} - {SWD(2021) 715 final} -
{SWD(2021) 716 final} - {SWD(2021) 717 final} - {SWD(2021) 718 final} -
{SWD(2021) 719 final} - {SWD(2021) 720 final} - {SWD(2021) 721 final} -
{SWD(2021) 722 final} - {SWD(2021) 723 final} - {SWD(2021) 724 final} -
{SWD(2021) 725 final} - {SWD(2021) 726 final} - {SWD(2021) 727 final}

ÖSSZEFOGLALÓ

A német igazságszolgáltatási rendszer, amelyet a tartományoknak az igazságszolgáltatásban betöltött fontos szerepe jellemez, továbbra is nagyon magas szintű bírói függetlenséget élvez. Olyan jogalkotási javaslat megvitatása van folyamatban, amely az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlatának fényében korlátozza az igazságügyi miniszterek azon hatáskörét, hogy egyedi ügyekben utasításokat adjanak az ügyészeknek. Jelenleg folynak a megbeszélések egyes elnöklő bírák kiválasztási kritériumairól a szövetségi bíróságokon, miután a bírák kritikával illették a tapasztalatra vonatkozó követelmények javasolt megszüntetését. A 2019. évi „jogállamisági paktum” keretében előrelépés történt a bírák és ügyészek további álláshelyeinek létrehozása terén. Amint azt a 2020. évi jogállamisági jelentés megállapítja, a bírák közelgő nyugdíjba vonulási hulláma fényében továbbra is fennállnak hosszú távú kihívások az igazságszolgáltatásban történő munkaerő-felvétel tekintetében. A kezdeményezések tovább javítják az igazságszolgáltatás digitalizálását. Több tartományban is létrehoztak nemzetközi ügyekre összpontosító kereskedelmi szakbíróságokat, amelyek angolul is működhetnek. Az igazságszolgáltatási rendszer továbbra is hatékonyan működik, és javulást mutat a közigazgatási ügyek terén.

A korrupció megelőzésére adott stratégiai válasz további pozitív fejleményeket eredményezett, kiegészítve a már meglévő korrupcióellenes keretet. Németország korszerűsíti a szövetségi közigazgatásban tapasztalható korrupció megelőzésére irányuló stratégiai keretét. Egy új törvény 2022 januárjáig bevezeti a lobbilyilvántartást, de nem irányoz elő „jogalkotási lábnyomot”. Továbbra is hiányosságok tapasztalhatók a parlamenti képviselők másodlagos tevékenységeinek szabályozásában és a vagyonyilatközlőkre vonatkozó szabályokban, bár folyamatban van némi javulás. A politikai pártok finanszírozására vonatkozó szabályok bizonyos joghézagokat tartalmaznak, többek között a szponzorálást illetően, míg az adományok felső határa túl magasnak tekinthető. A korrupcióból eredő pénzügyi kár jelentősen csökkent, a klasszikus készpénzes vesztegetés visszaesésével. A nem pénzbeli megvesztegetés egyéb formái, például az ingyenes rendezvényjegyek és az üzleti és politikai magánvacsorák révén gyakorolt esetleges jogtalan befolyásolás kerülnek egyre inkább előtérbe. Németország világviszonylatban vezető szerepet tölt be a külföldi hivatalos személyt megvesztegető személyek büntetőeljárás alá vonásában, azonban nincs jogi rendelkezés a vállalkozások büntetőjogi felelősségére vonatkozóan.

Németország jól működő szabályozási kerettel rendelkezik a tömegtájékoztatás szabadságára és sokszínűségére vonatkozóan. Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló felülvizsgált irányelv átültetése során naprakésszé tették a német médiajogi keretet, különösen a 2020 novemberében hatályba lépett tartományközi médiaegyezmény révén. A média és az illetékes szabályozó hatóságok függetlenségének mértéke továbbra is magas. A német jog garantálja a média tulajdonviszonyainak megfelelő átláthatóságát. A szilárd jogi keret ellenére a fő probléma továbbra is az újságírók fizikai biztonsága, különösen a tüntetéseken való tudósítás során. E tekintetben 2020-at jelentős számú, újságírók elleni agresszióra vonatkozó regisztrált eset jellemezte.

A fékek és ellensúlyok rendszere aktív szerepet játszott a Covid19-világjárvány idején. Elsősorban a tartományok kormányai hoztak korlátozó intézkedéseket a fertőzésekkel szembeni védelemről szóló törvény alapján, amelyet több alkalommal módosítottak, többek között 2020 novemberében a szövetségi parlament általi felülvizsgálat fokozása érdekében. Ezek az intézkedések kiterjedt bírósági felülvizsgálat tárgyát képezték. Aggályok merültek fel az

érdekelt felekkel folytatott konzultációs időszakok lerövidítésének szélesebb körű tendenciájával kapcsolatban. 2021. június 9-én a Bizottság kötelezettségzegési eljárást indított Németország ellen az uniós jog elsőbbsége elvének a Szövetségi Alkotmánybíróság 2020. május 5-i ítéletével kapcsolatos megsértése miatt. A civil társadalom továbbra is élvezzi a szilárd keret előnyeit, azonban bizonytalansággal néz szembe a nonprofit szervezetek adómentes státuszát illetően. Az érdekelt felek szerint az e státusz elvesztésével kapcsolatos aggodalmak arra készíthetik őket, hogy tartózkodjanak a potenciálisan érzékeny kérdésekkel kapcsolatos álláspontjukról.

I. IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁSI RENDSZER

A németországi bírósági rendszer szövetségileg tagozódik. A joghatóságot a szövetségi bíróságok és a tizenhat szövetségi állam („Länder”, tartományok) bíróságai gyakorolják. Az igazságszolgáltatás tekintetében a hatáskörök és munkaterhelés nagyobb része a tartományoknál¹ van. A bírósági struktúra megoszlik a rendes (polgári és büntető) bíróságok és a szaktörvényszékek (közigazgatási, pénzügyi, munkaügyi és szociális bíróságok) között. A bírák és ügyészek kinevezése – a szövetségi bíróságok és a szövetségi bíróság főügyésze kivételével – a tartományok hatáskörébe tartozik. Bár az egyes tartományok kinevezési eljárásai részleteikben eltérőek, mégis vannak közös központi elemeik, különösen az érdemelés², továbbá a kinevezési eljárás és a kinevezési döntés bírósági felülvizsgálata. A szövetségi bíróságok esetében a bírák felvételi bizottsága (*Richterwahlausschuss*) választja ki a bírakat a végrehajtó hatalom általi kinevezésre, és az érintett bíróságok bírói tanácsával (*Präsidialrat*) egyeztetni kell ebben a folyamatban³. A 16 tartományban jelenleg 638 helyi bíróság, 115 regionális bíróság és 24 regionális fellebbviteli bíróság, 51 közigazgatási bíróság és 15 közigazgatási fellebbviteli bíróság működik⁴. Öt szövetségi bíróság létezik: A Szövetségi Legfelsőbb Bíróság, a Szövetségi Közigazgatási Bíróság, a Szövetségi Pénzügyi Bíróság, a Szövetségi Munkaügyi Bíróság és a Szociális Ügyek Szövetségi Bírósága. Az alkotmányossági felülvizsgálatot a Szövetségi Alkotmánybíróság és a tartományi alkotmánybíróságok biztosítják. Németországban az ügyészségek a végrehajtó hatalom részei, szövetségi szinten a Szövetségi Legfelsőbb Bíróságon működik a legfőbb ügyész. Tartományi szinten minden tartománynak van saját ügyészsége. Németország részt vesz az

¹ Amint azt a 2020. évi jogállamisági jelentés kifejti, a német igazságszolgáltatási rendszerek függetlenségét számos biztosíték biztosítja, többek között a kinevezések, a szakmai értékelések, az előléptetések, a fegyelmi szankciók és a felmentések bírósági ellenőrzése, valamint az igazságszolgáltatás öngazdálkodásának számos eleme.

² Az érdemelés az Alaptörvény 33. cikkének (2) bekezdése rögzíti; elsősorban a két jogi államvizsga osztályzatai alapján.

³ A bírák felvételi bizottsága (*Richterwahlausschuss*) egyenlő részben áll a tartományok felelős minisztereiből és a Szövetségi Parlament által választott tagokból. Lásd a bírák kinevezéséről szóló törvény (*Richterwahlgesetz*) és a bírákról szóló német törvény (*Deutsches Richtergesetz*) 54–55. cikkét. Egyes tartományokban léteznek hasonló bizottságok, azonban nem mindegyikükben. Ezenfelül a kinevezési eljárás, továbbá a kinevezésről vagy ki nem nevezésről szóló döntés teljes mértékben a közigazgatási bíróságok általi bírósági ellenőrzés hatálya alá tartozik.

⁴ Emellett 18 pénzügyi bíróság, 108 munkaügyi bíróság, 18 munkaügyi fellebbviteli bíróság, 68 szociális ügyekkel foglalkozó bíróság és 14 szociális ügyekkel foglalkozó fellebbviteli bíróság működik. Németország hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez.

Európai Ügyészség munkájában. Németországban 27 regionális ügyvédi kamara működik⁵, amelyek a Német Szövetségi Ügyvédi Kamara alá tartoznak.

Függetlenség

A bírói függetlenség érzékelt szintje továbbra is magas. 2021-ben a lakosság 80 %-a és a vállalkozások 69 %-a úgy ítélte meg, hogy a bíróságok és a bírák „nagy mértékben vagy meglehetősen” függetlenek⁶. A bírói függetlenség érzékelt magas szintje az elmúlt öt évben stabil tendenciát mutatott, és 2020-hoz képest további enyhe növekedés volt tapasztalható a lakosság körében, míg a vállalkozások esetében némileg csökkent az előző évek stabil szintjéhez képest.

Megfontolás tárgyát képezi az igazságügyi miniszterek azon hatáskörének módosítása, hogy egyedi ügyekben utasításokat adjanak az ügyészeknek. 2021 januárjában a tartományok és az érdekelt felek körében konzultációra került sor az egyedi ügyekben az ügyészeknek adott utasítások rendszerének módosítására irányuló javaslat tervezettel kapcsolatban, amely az elmúlt években már megbeszélés tárgyát képezte⁷. A javaslat többek között az Európai Bíróságnak az európai elfogatóparancs alkalmazásával kapcsolatos ítélkezési gyakorlatára is reagál⁸. A javaslat kodifikálná a jogszerűség elvének tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettséget, és bevezetné azt a követelményt, hogy az egyedi ügyekben az utasításokat írásban kell indokolni és adni⁹. Ezek a tervezett biztosítékok összhangban lennének az Európa Tanács ajánlásaival¹⁰. A javaslat ezenkívül eltörölné az egyedi ügyekben adott utasítások lehetőségét a büntetőügyekben folytatott uniós igazságügyi együttműködés területén, míg egyéb területeken megtartaná¹¹. Bár az érdekelt felek széles körben üdvözölték a javasolt biztosítékokat¹², a javaslat utóbbi elemére adott válaszok vegyesek voltak. Néhány tartomány¹³ és érdekelt fél¹⁴ úgy véli, hogy a jelenlegi utasítási rendszert fenn kell tartani, hogy megfeleljen az alkotmányos demokrácia elvének és ezáltal az

⁵ Külön kamarája van továbbá azoknak az ügyvédeknek, akik jogosultak polgári jogi ügyekben eljárni a Szövetségi Legfelsőbb Bíróság előtt.

⁶ A 2021. évi uniós igazságügyi eredménytábla, 48. és 50. ábra. Az eredménytábla az igazságszolgáltatás közmegítélés szerinti függetlenségét a következő kategóriákba sorolja: rendkívül alacsony fokú (a válaszadók kevesebb mint 30 %-a ítéli meg úgy, hogy a bírói függetlenséget elég jó vagy rendkívül jó); alacsony fokú (30–39 %), átlagos (40–59 %), magas fokú (60–75 %), nagyon magas fokú (75 % felett).

⁷ Amint azt a 2020. évi jogállamisági jelentés megállapította, úgy tűnik, hogy az a tény, hogy ezt a jogot a gyakorlatban ritkán alkalmazzák a meglévő jogi biztosítékokkal együtt, csökkent a utasítási joggal való visszaélés kockázatát; 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Németországban, 3. o.

⁸ Az Európai Unió Bíróságának 2019. május 27-i ítélete, OG és PI, C-508/18 és C-82/19 PPU egyesített ügyek, valamint az Európai Unió Bíróságának 2020. november 24-i ítélete, C-510/19.

⁹ Igazságügyi és Fogyasztóvédelmi Minisztérium (2021), Törvénytervezet az ügyészi kar függetlenségének és az Európai Unió tagállamaival folytatott büntetőjogi együttműködésnek a megerősítéséről.

¹⁰ Lásd az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága Rec(2000)19. számú ajánlása 13. pontjának d.–e. alpontját. Az Európa Tanács által ajánlott további biztosítékok között szerepel, hogy az ügyiratnak tartalmaznia kell az utasítást, és lehetővé kell tenni, hogy a felek hozzájussanak ahhoz.

¹¹ A tervezet konkrétan a büntetőügyekben nyújtott nemzetközi jogsegélyről szóló törvény (*Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen*) nyolcadiktól tizenegyedikig terjedő és tizenharmadik részére hivatkozik, amelyek többek között a büntetőügyekben folytatott uniós igazságügyi együttműködésre vonatkoznak.

¹² Lásd az 13., 14. és 15. lágjegyzetben hivatkozott hozzájárulásokat.

¹³ Hessen, Bajorország, Brandenburg, Észak-Rajna-Vesztfália, Mecklenburg-Előpomeránia, Saar-vidék, Alsó-Szászország és Schleswig-Holstein közös levele, 2021. február 3.

¹⁴ A Német Ügyvédi Kamarák Egyesületének hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez, 7. o.

ügyesség elszámoltathatóságának. Más érdekelt felek¹⁵ úgy vélik, hogy teljes mértékben el kell törölni az egyedi ügyekben az utasítások kiadására vonatkozó hatáskört, és hogy a javaslat mesterségesen szétválasztaná a nemzeti ügyeket és az uniós igazságügyi együttműködést magukban foglaló ügyeket. A kormány felülvizsgálja a konzultációra adott válaszokat annak eldöntése érdekében, hogy továbblépjen-e a javaslattal, és ha igen, milyen módon¹⁶.

A szövetségi bíróságok elnöki tisztségét betöltő bírák kiválasztási kritériumairól jelenleg folynak a megbeszélések, miután a tapasztalatra vonatkozó konkrét követelmények javasolt megszüntetésével kapcsolatban kritikák születtek. A szövetségi bíróságok szenátusának¹⁷ elnöki, alelnöki és elnöklő bírói tisztségének betöltéséről a szövetségi elnök dönt az illetékes miniszter javaslatára¹⁸. A javaslat olyan eljárás alapul, amely magában foglalja az érintett bíróság bírói tanácsának kötelező bevonását. A jelöltek kiválasztásánál az érdemelvet jogszabályban meghatározott követelmények, és különösen az elnöklő bírák tisztsége esetében a pozícióra vonatkozó kiválasztási kritériumok határozzák meg¹⁹; a kérelmeket különösen a bírósági elnök szakmai értékelése alapján bírálják el. 2020 szeptemberében az Igazságügyi Minisztérium felülvizsgálta a hatáskörébe tartozó valamennyi szövetségi bíróság elnöklő bírói tisztségére vonatkozó kiválasztási kritériumokat, és különösen megszüntette azt a követelményt, amely szerint az adott szövetségi bíróságon általában öt éves tapasztalattal kell rendelkezni ahhoz, hogy valaki elnöklő bírónak váljon²⁰. A szövetségi bíróságok²¹ elnökei és az érdekelt felek²² ezt bírálták, és azzal érveltek, hogy erre a tapasztalatra szükség van az elnöklő bíró feladatainak ellátásához, továbbá sajnálatát fejezték ki amiatt, hogy nem vettek részt²³ a változások előkészítésében²⁴. A Minisztériumot is bírálták amiatt, hogy egy folyamatban lévő felvételi eljárás során felülvizsgálta a kiválasztási kritériumokat. A kritikát követően az Igazságügyi Minisztérium párbeszédet kezdett a szövetségi bíróságokkal. 2021 elején a minisztérium két jelöltet javasolt a szövetségi elnöknek a Szövetségi Pénzügyi Bíróság megüresedett alelnöki és elnöki posztjára, akiket a szövetségi bírák választási bizottsága megválasztott, azonban nem felelnek meg a Szövetségi Pénzügyi Bíróságnál töltött öt éves tapasztalatra vonatkozó kritériumnak²⁵.

---

¹⁵ A Német Bírói és Ügyészi Egyesület hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez, 7. o.

¹⁶ A németországi országlátogatás keretében az Igazságügyi Minisztériumtól kapott tájékoztatás.

¹⁷ Míg az elnöklő bírák ugyanolyan szavazati joggal rendelkeznek, mint a szenátus többi bírja, ők vezetik a meghallgatásokat és készítik el az előléptetések szakmai értékelését; továbbá az álláshely magasabb fizetéssel is jár.

¹⁸ Az igazságügyi miniszter felel a Szövetségi Legfelsőbb Bíróságért, a Szövetségi Pénzügyi Bíróságért és a Szövetségi Közigazgatási Bíróságért, míg a munkaügyi miniszter felel a Szociális Ügyek Szövetségi Bíróságáért és a Szövetségi Munkaügyi Bíróságért.

¹⁹ A Szövetségi Alkotmánybíróság ítélkezési gyakorlata meghatározta a szövetségi bírák esetében az érdemelv alkalmazását, lásd például a Szövetségi Alkotmánybíróság 2016. november 29-i ítéletét, 2 BvR 2453/15.

²⁰ Így a korábbi kritériumok alapján lehetőség volt az öt éves tapasztalat követelménye alóli kivételekre.

²¹ Lásd pl. SWR (2021), Bettina Limperg: „Das muss sich unbedingt ändern”, valamint a Németországban tett országlátogatás keretében kapott tájékoztatás.

²² A Német Bírói és Ügyészi Egyesület hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez, 6. o. A Bírói Egyesület arra a kockázatra hivatkozik, hogy az előléptetéseket befolyásoló politikai megfontolások észlelése negatívan hathat a nyilvánosság igazságszolgáltatásba vetett bizalmára. Deutsche Richterzeitung (4/21), „Ein verstörender Verdacht”.

²³ Bár ez a részvétel jogilag nem kötelező, a korábbi kiválasztási kritériumokat 2016-ban az Igazságügyi Minisztérium és a szövetségi bíróságok közötti megállapodás alapján határozták meg.

²⁴ Az Igazságügyi Minisztérium úgy véli, hogy a tapasztalat más érintett bíróságokon is megszerezhető.

²⁵ Vitakérdés, hogy az elnöklő bírákra vonatkozó kritériumok alkalmazandók-e a bírósági elnökökre és alelnökökre. Az érdekelt felek úgy vélik, hogy különösen az alelnökök elsősorban igazságszolgáltatási feladatokat látnak el, és ezért meg kell felelniük a tapasztalati kritériumoknak. Az Igazságügyi Minisztérium

Az elnöki és az alelnöki tisztségre vonatkozó előléptetési eljárás elleni fellebbezések jelenleg függőben vannak²⁶, ami a kinevezést felfüggesztő hatállyal bír. Az Európa Tanács szerint a Legfelsőbb Bíróság elnökeinek kinevezésére vonatkozó eljárásokat törvénynek kell meghatározni, érdemek alapján, és hivatalosan ki kell zárni a politikai befolyás lehetőségét²⁷.

Minőség

A 2019. évi „jogállamisági paktum” végrehajtása folyamatban van, azonban a bírői karon belüli munkaerő-felvétel tekintetében továbbra is fennállnak hosszabb távú kihívások²⁸. A „jogállamisági paktum” keretében előrelépés történt a tartományokban a bírák és ügyészek további 2000 álláshelyének létrehozása és betöltése terén. A szövetségi tartományok többségében létrehozták az összes kijelölt álláshelyet (némelyik tartományban a kötelezettségeiken túlmutatóan), a többi szövetségi tartományban pedig 2021 decemberéig minden fennmaradó álláshelyet létrehozni. A szövetségi szinten tervezett álláshelyeket is létrehozták²⁹. A szövetségi kormány és a tartományok által a paktum végrehajtásának helyzetéről készített közös jelentést 2021. június 10-én terjesztették elő, amely arra a következtetésre jutott, hogy a végrehajtás jól haladt, megjegyezve különösen, hogy eddig több mint 2 700 bírói és ügyészi álláshelyet hoztak létre, és 2 500 álláshelyet töltöttek be³⁰. Az érdekelt felek³¹ azonban úgy vélik, hogy további beruházásokra van szükség, különösen az igazságszolgáltatás új feladatainak növelése érdekében, ezért javasolták a jogállamisági paktum kiterjesztését. Az igazságügyi miniszterek konferenciájának 2021. június 16-i határozatában a 16 tartomány együttesen kérte a jogállamisági paktum 2021 utáni folytatását és kiterjesztését, többek között az igazságszolgáltatási rendszer digitalizálására irányuló beruházások finanszírozása céljából³². Amint azt a 2020. évi jogállamisági jelentés már megállapította, a közelgő nyugdíjhullámok fényében továbbra is kihívásokkal kell szembenézni a bíróságok és az ügyészségek munkaerő-felvételének hosszú távú helyzetét illetően³³; az érdekelt felek továbbra is rámutatnak a bírák és ügyészek kezdő fizetései versenyképességének problémájára, valamint az ezzel összefüggésben a különböző tartományok bérszintjei között továbbra is fennálló

úgy véli, hogy az elnökök és az alelnökök adminisztratív feladatai miatt az ötéves tapasztalat nem tekinthető kötelező kritériumnak; A Németországban tett országlátogatás keretében kapott tájékoztatás.

²⁶ LTO (2021), Sürgős fellebbezések a Szövetségi Pénzügyi Bíróság vezető pozícióiban bekövetkező helyettesítésekkel szemben.

²⁷ Az Európai Bírák Konzultatív Tanácsa (2016), 19. sz. vélemény: A bírósági elnökök szerepe, 53. pont. A német jog szerint minden előléptetési határozatnak, beleértve a legfelsőbb bíróságok elnökeinek esetét is, érdemen kell alapulnia (az alaptörvény 33. cikkének (2) bekezdése, a német bírákról szóló törvény 46. §-a, a szövetségi köztisztviselőkről szóló törvény 9. §-a, 22. §-ának (1) bekezdése). Ezenkívül minden ilyen határozat bírósági felülvizsgálat tárgyát képezi.

²⁸ 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Németországban, 5. o.

²⁹ 24 álláshely a szövetségi bíróságon és 71 álláshely a szövetségi főügyésznél, Németország hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez, 9. o.

³⁰ A szövetségi kormány és a tartományok közös jelentése a 2019. január 31-én elfogadott, a jogállamisági paktummal kapcsolatos intézkedések végrehajtásáról; lásd továbbá a Szövetségi Igazságügyi és Fogyasztóvédelmi Minisztérium (2019), Jogállamisági paktum.

³¹ A Német Bírói és Ügyészi Egyesület rámutat a mintegy 2000 bírói és ügyészi álláshelynél felmerülő további hiányosságokra, és javasolja a paktum 2025-ig történő meghosszabbítását. Deutsche Richterzeitung (2021), Paktum köztes időközi eredményekkel (*Pakt mit durchwachsender Zwischenbilanz*).

³² Az igazságügyi miniszterek konferenciája (2021), Határozat – A személyi állomány fenntartható növelése és az igazságszolgáltatás digitalizációjának előmozdítása – Jogállamisági paktum 2.0.

³³ 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Németországban, 4. o.

különbségek kérdésére³⁴. A tartományok – különösen Németország keleti részén – számos kezdeményezést indítanak annak érdekében, hogy az elkövetkezendő években az újraegyesítést követően felvett bírák nyugdíjba vonulását megelőzően a végzett hallgatókat az igazságügyi szakmák felé tereljék³⁵.

Folytatódnak az igazságszolgáltatási rendszer digitalizálásának javítására irányuló erőfeszítések, többek között a Covid19-világjárvány összefüggésében³⁶. Németországban a polgári és közigazgatási eljárásokra vonatkozóan átfogó eljárási szabályok vannak érvényben a digitális eszközök használata terén. Ezek azonban kevésbé vannak kialakítva a büntetőeljárások fő tárgyalásai során, különösen ami a vádlottal folytatott távkommunikáció révén lefolytatott szóbeli szakasz lehetőségét illeti³⁷. A bíróságok és ügyészségek elektronikus kommunikációs eszközeinek alkalmazása teljes körű³⁸. Bár a polgári és közigazgatási ügyekben az eljárások kezdeményezésére és követésére szolgáló digitális megoldások fejlettek, a gyakorlatban ez a büntetőügyek esetében kevésbé igaz³⁹. A tartományok szintjén az elektronikus ügyiratok bevezetésére irányuló három projekt előrehaladt, tekintettel arra az általános célra, hogy 2026-ig teljes mértékben át kell térni az elektronikus ügyiratokra. A szövetségi kormány a tartományokkal és a szövetségi bíróságokkal együttműködve számos további digitalizációs projekten dolgozik, többek között egy közös videokonferencia-platform létrehozásán valamennyi bíróság számára, valamint egy informatikai alkalmazás kialakításán, amely lehetővé teszi a polgárok számára, hogy segítséget kapjanak a követelések bírósághoz történő benyújtásához⁴⁰. A kormány és az érdekelt felek arról számoltak be, hogy a Covid19-világjárvánnyal összefüggésben a polgári perrendtartásról szóló törvénykönyvben a digitális meghallgatásokra előirányzott lehetőségek elősegítették a bíróságok tevékenységének folytatását⁴¹.

Több tartományban külön kereskedelmi bíróságok jöttek létre, amelyek a nemzetközi jogvitákra összpontosítanak. 2020 novemberében Baden-Württembergben új kereskedelmi bíróság kezdte meg tevékenységét, amelynek székhelyei Mannheimben és Stuttgartban található⁴², és amely nagy értékű kereskedelmi ügyekben rendelkezik joghatósággal, különösen nemzetközi vonatkozású ügyekben⁴³. A bíróságon az eljárások kizárólag angol nyelven folytathatók a felek kérelmére. A Hessenben, Észak-Rajna-Vesztfáliában és Saar-vidéken működő bíróságokon már létrehoztak hasonló, kereskedelmi vitákkal foglalkozó, angol nyelvű kamarákat⁴⁴. E kezdeményezések általános célja, hogy növeljék Németország

³⁴ A Német Bírói és Ügyészi Egyesület 2021. évi felmérése szerint a bírák legmagasabb és legalacsonyabb havi kezdő fizetésével rendelkező tartományok között 685 EUR különbség mutatkozik. DRB (2021), A szövetségi tartományok közötti jelentős bérkülönbségek (*Große Besoldungsunterschiede zwischen den Bundesländern*).

³⁵ A Németországban tett országlátogatás keretében az Igazságügyi Minisztériumtól kapott tájékoztatás.

³⁶ 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Németországban, 4. o.

³⁷ A 2021. évi uniós igazságügyi eredménytábla, 40. ábra. A kormány szerint ez a szóbeli meghallgatás elvének hangsúlyozásával és a vádlottnak a fő tárgyaláson való jelenlétével függ össze.

³⁸ A 2021. évi uniós igazságügyi eredménytábla, 42–43. ábra.

³⁹ A 2021. évi uniós igazságügyi eredménytábla, 44–45. ábra.

⁴⁰ Németország hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez, 14. o.

⁴¹ Németország hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez, 14. o.; A Német Bírói és Ügyészi Egyesület hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez, 9. o.

⁴² A kereskedelmi bíróság: <https://www.commercial-court.de/>.

⁴³ Különösen vállalati viták, vállalati felvásárlások és jelentős pénzügyi viták a B2B ágazatban.

⁴⁴ A Saar-vidéken 2019-ben létrehozták a (határokon átnyúló) kereskedelmi vitákkal foglalkozó kamarát, valamint a határokon átnyúló fogyasztói jogvitákkal foglalkozó kamarát, lehetőséget biztosítva arra, hogy az eljárást francia nyelven folytassák le.

vonzerejét a nemzetközi kereskedelmi jogviták helyszínévé. A tartományok igazságügyi minisztereinek konferenciája által 2020 novemberében elfogadott állásfoglalásban a tartományok a kizárólag 2 millió EUR érték feletti, nemzetközi vonatkozású kereskedelmi ügyekkel foglalkozó kereskedelmi bíróságok opcionális bevezetése jogi körülményeinek létrehozására szólítanak fel⁴⁵. Az Észak-Rajna-Vesztfália és Hamburg által a német Bundesratban előterjesztett törvénytervezetet 2021 májusában nyújtották be a német Bundestagnak, amelyben javaslatot tettek a bíróságok szervezeteiről szóló törvény módosítására az ilyen bíróságok létrehozásának lehetővé tétele érdekében⁴⁶.

Hatékonyság

Az igazságszolgáltatási rendszer továbbra is hatékonyan működik, és javulást mutat a közigazgatási ügyek hatékonysága terén⁴⁷. Mind az ügyintézési idő (2018-ban 435 napról 2019-ben 397 napra), mind a lezárási arány (a 2018. évi 97,1 %-ról 2019-ben 109 %-ra) javult a közigazgatási ügyek tekintetében 2019-ben, és ezzel megfordította a korábbi évek tendenciáit, amikor a közigazgatási ügyek hatékonysága csökkent⁴⁸. Ez a hatékonyságnövekedés a folyamatban lévő közigazgatási ügyek számának csökkenéséhez is vezetett, bár az továbbra is viszonylag magas, 100 lakosra 1,0 ügy jut⁴⁹. A polgári és kereskedelmi peres ügyeket tekintve a teljesítménymutatók stabilak maradtak (a lezárt ügyek aránya pedig némileg javult, a 2018. évi 97,2 %-ról 2019-ben 98,8 %-ra nőtt)⁵⁰. Az érdekelt felek szerint úgy tűnik, hogy a Covid19-világjárvány eddig nem gyakorolt jelentős hatást az igazságszolgáltatási rendszer hatékonyságára⁵¹. Annak megértése érdekében, hogy a beérkező polgári ügyek száma miért csökken folyamatosan, az Igazságügyi Minisztérium tanulmányt készített a témában⁵².

II. KORRUPCIÓELLENES KERET

Németországnak több olyan hatósága van, amely szövetségi szinten felelős a korrupció megelőzéséért, ideértve a Szövetségi Belügy-, Építésügyi és Közösségügyi Minisztériumot és a Legfőbb Ellenőrző Intézményt. A szövetségi közigazgatásban a korrupció megelőzéséről szóló 2004. évi irányelv, amely stratégiai jogi keretet biztosít a szövetségi közigazgatásban a korrupció megelőzésére, jelenleg felülvizsgálat alatt áll. Folyamatban van a szövetségi köztisztviselőknek nyújtott ajándékokra és kedvezményekre vonatkozó kiegészítő részletes szabályok, valamint a korrupció megelőzéséről szóló irányelv részeként a szövetségi szintű korrupció megelőzését célzó átfogó magatartási kódex felülvizsgálata. Ami a korrupció visszaszorítását illeti, Németország decentralizált megközelítést alkalmaz. A tizenhat tartomány felelős a németországi korrupciós bűncselekmények vizsgálatáért és büntetőeljárás alá vonásáért. Egyes tartományokban a korrupcióval foglalkozó rendőrségi és ügyészségi

⁴⁵ Az igazságügyi miniszterek konferenciája (2020), Az országmunkacsoport jelentése: „Németország mint igazságügyi helyszín: A gazdasági jogvitákban eljáró bíróságok/kereskedelmi bíróságok megerősítése”

⁴⁶ Bundesrat (2021), A gazdasági jogvitákban a bíróságok megerősítéséről szóló törvénytervezet.

⁴⁷ 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Németországban, 5. o.;

⁴⁸ A beérkező közigazgatási ügyek száma továbbra is rendkívül magas. Az EU 2021. évi igazságügyi eredménytáblája, 5., 9. és 13. ábra.

⁴⁹ A 2021. évi uniós igazságügyi eredménytábla, 16. ábra.

⁵⁰ A 2021. évi uniós igazságügyi eredménytábla, 12. ábra.

⁵¹ Deutsche Richterzeitung (2020), A korona előrelépéseket eredményez a digitalizáció terén (*Corona führt zu Digitalisierungsschub*), valamint a Németországban tett országlátogatás keretében kapott tájékoztatás.

⁵² A Német Szövetségi Ügyvédi Kamara hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez, 10. o.

hivatalok működnek. A Szövetségi Bűnügyi Rendőrség szerepet játszik a nemzetközi és a helyi, valamint a tartományi szintű rendőri hivatalok közötti információcserében.

A szakértők és az üzleti vezetők úgy vélik, hogy a közszférában továbbra is alacsony a korrupció szintje. A Transparency International 2020. évi korrupcióérzékelési indexe szerint Németország 80/100 pontot ért el, ezzel az Európai Unió országai között a 4., világszinten pedig a 9. helyen áll⁵³. Ez az érzékelés viszonylag stabil volt⁵⁴ az elmúlt öt évben⁵⁵.

Németország kezdeményezte a korrupció megelőzésére irányuló átfogó stratégiai keretének szövetségi szintű felülvizsgálatát. Ebben az összefüggésben a korrupció megelőzésének fő szabályozási keretét jelentő, a szövetségi közigazgatásban a korrupció megelőzéséről szóló 2004. évi szövetségi kormányzati irányelv⁵⁶ szerinti módosításokat többek között a korrupcióra vonatkozó kockázatelemzések tekintetében tervezik⁵⁷. A kedvezmények és ajándékok elfogadásának tilalmára vonatkozó 2004. évi szabályok szintén felülvizsgálat alatt állnak annak értékelése érdekében, hogy szükség van-e korszerűbb és összehangoltabb szabályokra és nagyobb jogbiztonságra⁵⁸. Németország első alkalommal 2021-ben tesz közzé átfogó összefoglaló jelentést a szövetségi közigazgatás feddhetetlenségéről⁵⁹.

A szövetségi struktúra miatt Németország korrupció elleni intézményi kerete decentralizált. A tizenhat német tartomány felelős a korrupció visszaszorításáért⁶⁰. A tartományok tizenhat belügyminisztériumának hatásköre az adott tartomány jogszabályi keretétől függ. Ez magában foglalhatja a szakpolitikai koordinációt és a korrupció megelőzését, valamint bizonyos esetekben a nyomozati feladatokat is⁶¹. A rendőrség, beleértve a tartományi bűnügyi rendőrségi hivatalokat (*Landeskriminalämter*) és a helyi

⁵³ Transparency International, 2020. évi korrupcióérzékelési index (2021), 2–3. o. A korrupció érzékelt szintje az alábbiak szerint sorolható be: alacsony (a szakértők és az üzleti vezetők körében a közszférabeli korrupcióról alkotott kép 79 feletti pontszámot ért el); viszonylag alacsony (79–60 közötti pontszám), viszonylag magas (59–50 közötti pontszám), magas (50 alatti pontszám).

⁵⁴ 2015-ben a pontszám 81 volt, míg 2020-ban a pontszám 80 volt. A pontszám jelentősen nő/csökken, ha a változás mértéke meghaladja az öt pontot; javul/romlik (4–5 pont közötti változás esetén); viszonylag stabil (1–3 pontos változás esetén) az elmúlt öt évben.

⁵⁵ A tavaly bejelentett, a polgárok és a vállalkozások korrupcióérzékelésére és tapasztalataira vonatkozó Eurobarométer-adatokat két évente frissítik. A legfrissebb adatkészlet az 502. sz. Eurobarométer tematikus felmérés (2020) és a 482. sz. Eurobarométer gyorsfelmérés (2019).

⁵⁶ Szövetségi kormányzati irányelv a szövetségi közigazgatásban a korrupció megelőzéséről (2004).

⁵⁷ A Németországban tett országlátogatás keretében az Igazságügyi Minisztériumtól kapott tájékoztatás.

⁵⁸ Németország hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez, 18. o.

⁵⁹ Ez a jelentés három, már meglévő forrásból gyűjt információkat, többek között az alábbiakból: i. jelentés a korrupció megelőzésének fejleményeiről és a közigazgatásban elért eredményekről, beleértve a korrupciógyanús esetek számát és az egyes szervezeti egységekre vonatkozó korrupciómegelőzési intézkedéseket; ii. közigazgatás által elfogadott támogatási összegek; valamint iii. a külső személyzet alkalmazásának mértéke a német közigazgatásban. Németország hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez, 19. o.

⁶⁰ Szövetségi szinten a Belügy-, Építésügyi és Közösségügyi Minisztérium felel a szövetségi közigazgatásban a korrupció megelőzésével kapcsolatos átfogó szakpolitikai koordinációért. Ennek megfelelően a minisztérium iránymutatásokat fogad el a valamennyi szövetségi közigazgatási szervre vonatkozó korrupciómegelőzési szabályok végrehajtásával kapcsolatban, és magatartási kódexeket ad ki a személyzet és a vezető tisztviselők számára. A polgárok és a munkavállalók a korrupcióval kapcsolatos kérdésekkel vagy aggályokkal foglalkozó kapcsolattartó pontokhoz fordulhatnak. Az Igazságügyi Minisztérium vezeti a korrupcióval kapcsolatos büntetőjog kialakítását. Sem a Szövetségi Ügyészségi Hivatal, sem a Szövetségi Bűnügyi Rendőrség nem rendelkezik felhatalmazással a korrupció leküzdésére.

⁶¹ Bréma és Hamburg város belügyminisztériuma például nyomozati feladatokat lát el.

rendőrséget, a tizenhat tartomány joga alá tartozik. Egyes tartományok speciális rendőrségi egységeket és szakosodott ügyészségeket hoztak létre, amelyek kifejezetten a gazdasági bűnözésre, valamint a korrupciós nyomozásokra és büntetőeljárásokra összpontosítanak⁶². A korrupciós ügyek elbírálása érdekében a szellemi tulajdont érintő bűncselekményekre, többek között a korrupcióra szakosodott regionális bíróságokon külön büntető kollégiumok működnek. A Szövetségi Bűnügyi Rendőrség (*Bundeskriminalamt*) alapvető szerepet játszik a tartományok között és a nemzetközi partnerekkel a bűnügyi nyomozások során folytatott együttműködésben és információcserében.

A bejelentett korrupciós esetek száma nőtt, azonban a korrupció által a társadalomra gyakorolt általános pénzügyi kár csökkent. A széles körben bűncselekménynek minősülő⁶³ korrupció visszaszorítására irányuló német rendőrségi erőfeszítésekkel kapcsolatos információk nyilvánosan elérhetők. A korrupcióról szóló legutóbbi hivatalos szövetségi rendőrségi jelentés 2019-ben 5 428 rendőrségi nyilvántartásba vett korrupciós ügyről számolt be⁶⁴. Ez jelentős, 42,7 %-os növekedés 2018-hoz képest. A jelentés a gyanúsítottak számának kismértékű, 3,3 %-os növekedését is jelzi. A csúszópénzt elfogadó személyek közül 67 % tisztviselő volt. A közbeszerzés a leginkább érintett ágazat. A készpénzben történő klasszikus csúszópénz-kifizetések csökkennek, és így a korrupció által okozott pénzügyi kár 61,2 %-kal csökkent, ami 2019-ben 47 millió EUR-t jelentett. Ehelyett a nem pénzbeli megvesztegetés és az esetleges jogtalan befolyásolás más formái kerülnek előtérbe, ideértve elsősorban az olyan ingyenes rendezvényekre szóló jegyek biztosítását, amelyek egyébként nem érhetőek el a nyilvánosság számára, valamint a magánvacsorákat, ahol az üzleti élet képviselői találkoznak a politikusokkal. A parlamenti vizsgálóbizottságok rendszeresen bizottsági üléseket hívnak össze és tartanak a kormány vagy szövetségi minisztériumok tagjait érintő magas szintű korrupciós ügyek kezelése érdekében. Aggályok merültek fel a korrupcióval kapcsolatos pénzügyi bűncselekményekre vonatkozó állítások felderítésére és kivizsgálására irányuló kapacitással kapcsolatban⁶⁵. Az ügyhátralékkal kapcsolatos aggályok elosztatása érdekében Németország Pénzügyi Információs Egysége bejelentette, hogy a következő három évben 800 főre növeli kapacitását, és a kockázati területek azonosítására külön szoftvert vezet be⁶⁶. A külföldi vesztegetési esetekben Németország holdingtársaságokkal szembeni végrehajtása továbbra is aggasztóan alacsony mértékű, annak ellenére, hogy vezető szerepet tölt be a külföldi vesztegetést elkövető személyek vizsgálatában, büntetőeljárás alá vonásában és szankcionálásában⁶⁷.

⁶² Brandenburgban, Alsó-Szászországban, Észak-Rajna-Vesztfáliában, Thüringiában és Schleswig-Holsteinben speciális ügyészségek („*Schwerpunktstaatsanwaltschaften*”) léteznek, amelyek hatásköre kiterjedhet az egész tartományt érintő korrupciós ügyekre vagy egy tartományon belül egy konkrét, helyileg korlátozott területre.

⁶³ Németországban átfogóan büntetendő a korrupció, ideértve az aktív és passzív hivatali vesztegetést is (lásd a büntető törvénykönyv 331–337. szakaszát). A magánszektoron belüli vesztegetést a büntető törvénykönyv 299–300. szakasza bünteti, míg a köztisztviselők megvesztegetését az 108e. szakasz rendeli büntetni. Németországban külön törvény van érvényben a külföldi tisztviselők megvesztegetése elleni küzdelemről, és akár 10 millió EUR összegű szankciókkal szabályozza a jogi személyek büntetőjogi felelősségét is.

⁶⁴ Bundeskriminalamt, Bundeslagebild Korruption (Szövetségi Bűnügyi Rendőrség, Szövetségi korrupciós körkép) 2019 (2020), 2. o.

⁶⁵ Vö. Transparency International Deutschland, Stellungnahme zum Entwurf eines Gesetzes zur Stärkung der Finanzmarktintegrität (2020. november).

⁶⁶ H. Steinharter, Pénzügyi Információs Egység: Anti-Geldwäsche-Behörde FIU plant Hunderte neue Stellen, Handelsblatt (2020. december 23.).

⁶⁷ OECD, 4. szakasz – Kétéves nyomkövetési jelentés: Németország (2021), 3. o.: „A tartományokban a természetes személyek és a jogi személyek felelősségre vonására vonatkozó ügyészségi megközelítés

2021 márciusában elfogadták az érdekképviselők lobbilyilvántartásának bevezetéséről szóló új szövetségi törvényt, amely 2022. január 1-jén lép életbe. A jogszabály⁶⁸ célja, hogy növelje az átláthatóságot a szövetségi döntéshozatali folyamat során. Szabályokat vezet be a német szövetségi parlamentet, a kormányt és a minisztériumokat célzó lobbitevékenységekre vonatkozóan. Az érdekelt felek elismerik a tervezett széles körű személyi hatályt, beleértve a nevükben lobbizó ügyvédeket és tanácsadó cégek ügyfeleit is⁶⁹. Az olyan szereplők azonban, mint a szakszervezetek, a munkáltatói szervezetek, az egyházak és a vallási közösségek, amelyek Németország legfontosabb lobbistái, mentesülnek a kötelező nyilvántartásba vételi kötelezettség alól. A lobbitevékenységekbe fektetett összegekre vonatkozó pénzügyi információk nyújtása szintén önkéntes alapon történik. A nyilvántartásba vétel követelménye továbbá csak a vezető kormányzati tisztviselőkkel való találkozókra vonatkozik. A minisztériumok technikai szintje, ahol a legtöbb lobbitevékenységre rendszeresen sor kerül, nem szerepel benne, ami azt jelenti, hogy az ilyen találkozókról nem születik eredmény. A megfelelés elmulasztása 50 000 EUR-ig terjedő szankcióval sújtható. Az elektronikus lobbilyilvántartás 2022. január 1-jén kezdi meg működését, és azt a Parlament (*Bundestag*) kezeli. A „jogalkotási lábnyom” bevezetése, amely lehetővé tenné az egyes jogalkotási szövegek befolyásolására és az azokhoz való hozzájárulásra törekvő érdekképviselők nyomom követését, nem kapta meg a szövetségi szintű politikai többség támogatását a lobbilyilvántartásról folytatott vitában. A Korrupció Elleni Államok Csoportja (GRECO) azt is ajánlotta, hogy javítsák a jogalkotási javaslatokhoz való külső hozzájárulások átláthatóságát⁷⁰. Továbbra is aggodalomra ad okot a forgóajtó-jelenségre vonatkozó német szabályok következetes alkalmazása, beleértve az eltérő visszavonulási időket és a feletteseknek az államtitkárok és a főigazgatók jövőbeli foglalkoztatására vonatkozó döntésével kapcsolatos széles mérlegelési jogkört⁷¹.

Németország szigorítja a parlamenti képviselők és pénzügyi felügyeleti szerve tagjainak esetleges összeférhetlenségére vonatkozó szabályokat. A szövetségi parlamenti képviselők másodlagos tevékenységeinek korlátozása érdekében 2020 decemberében terjesztették a parlament elé a szövetségi parlamenti képviselőkéről szóló törvény⁷² módosításait, amelyeket 2021 júniusában elfogadtak⁷³. A reform magában foglalja a parlamenti képviselők mellékállásaként végzett, fizetett lobbitevékenységek tilalmát, valamint a parlamenti munkájukhoz kapcsolódó, fizetett előadások tilalmát. A havi

---

olyamos eltérése, a szétaprózott nyomozási megközelítés, valamint a vagyonekbezárt elrendelő határozatok alternatív alkalmazása továbbra is nagymértékben akadályozta Németország azon képességét, hogy a vállalatokat felelősségre vonja a külföldi vesztegetési ügyekben.”

⁶⁸ Gesetz zur Einführung eines Lobbyregisters für die Interessenvertretung gegenüber dem Deutschen Bundestag und gegenüber der Bundesregierung (Lobbyregistergesetz – LobbyRG), (2021. április 16.), Bundesgesetzblatt 2021 Teil I Nr. 19 vom 27. April 2021, p. 818, https://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav#_bgbl_%2F%2F%5B%40attr_id%3D%27bgbl121s0818.pdf%27%5D_1625212991548.

⁶⁹ Transparency International Deutschland (2020), a lobbilyilvántartás bevezetéséről szóló törvénytervezetre vonatkozó állásfoglalás, valamint a Németországban tett országlátogatás keretében kapott tájékoztatás.

⁷⁰ GRECO (2020), Ötödik értékelési kör. Értékelő jelentés. Németország, 60. pont. A döntéshozatali folyamat átláthatóságával kapcsolatos további információkért lásd a félékekkel és ellensúlyokkal kapcsolatos egyéb intézményi kérdésekről szóló IV. szakaszt. Lásd továbbá a IV. szakaszt.

⁷¹ Vö. GRECO (2020), Ötödik értékelési kör. Értékelő jelentés. Németország, 89. és 91. pont. A politikai alkalmazottakra és a főigazgatókra a köztisztviselőkéről szóló törvény 105. szakaszában meghatározott visszavonulási szabályok vonatkoznak.

⁷² Gesetz über die Rechtsverhältnisse der Mitglieder des Deutschen Bundestages (Abgeordnetengesetz – AbgG).

⁷³ Gesetz zur Änderung des Abgeordnetengesetzes – Verbesserung der Transparenzregeln für Mitglieder des Deutschen Bundestages, <https://dserver.bundestag.de/btd/19/287/1928784.pdf>

1 000 EUR-t vagy évi 3 000 EUR-t meghaladó másodlagos tevékenységeket nyilvánosságra kell hozni. A módosítások nem vonják maguk után a mellékállású foglalkoztatásra fordított tényleges idő nyilvánosságra hozatalát. A pénzügyi piacok integritásának javításáról szóló, 2021. július 1-jén hatályba lépett törvény (FISG) továbbá tiltja a pénzügyi eszközök magánjellegű kereskedelmét a Pénzügyi Szolgáltatások Szövetségi Felügyeletének alkalmazottai számára⁷⁴.

Németország vagyonyilatkozatokra vonatkozó szabályai felülvizsgálat alatt állnak. A szövetségi parlamenti képviselőkről szóló törvény módosítása rendelkezik arról, hogy a szövetségi parlamenti képviselők nyilvánosságra hozzák a jogi személyiséggel nem rendelkező társaságokban és tőkeegyesítő társaságokban fennálló, 5 %-ot meghaladó pénzügyi részesedéseiket, valamint az ilyen részesedésekből származó bevételeket⁷⁵. A parlamenti képviselők vagyonáról és pénzügyi érdekeltségeiről értesítést kell küldeni, amennyiben az adott parlamenti képviselő egy parlamenti bizottságon belüli ügyért felel, és egyidejűleg másodlagos tevékenységen keresztül díjazásban részesül. Továbbra is aggodalomra ad okot azonban, hogy a szövetségi kormány tagjaira nem vonatkozik az eszközök és ingatlanok nyilvánosságra hozatalára vonatkozó szabályozás⁷⁶.

A visszaélést bejelentő személyek védelmére vonatkozó új szabályok kidolgozása folyamatban van. A visszaélést bejelentő személyek védelméről szóló jogszabálytervezet célja az uniós és a nemzeti jog megsértésének nyilvánosságra hozatala, és kiterjed mind a magán-, mind a közszférára⁷⁷. A gyakorlatban szövetségi és tartományi szinten több kapcsolattartó pont működik a visszaélést bejelentő személyek általi nyilvánosságra hozatallal kapcsolatban, ideértve a korrupció elleni küzdelemmel foglalkozó kapcsolattartókat, a különleges ombudsmanokat, például a szövetségi szintű fegyveres erők ombudsmanját, valamint a tartományi szintű állampolgári ombudsmanokat és bizalmi ügyvédek („*Vertrauensanwalt*”), akik elősegítik a korrupciós bűncselekmények felfedését és kivizsgálását. Kritika érte az intézmények és a közigazgatási szintek közötti széttagoltságot, mivel a potenciális visszaélést bejelentő személyek és panaszosok számára nehézséget okozhat a megfelelő közzétételi csatornák azonosítása⁷⁸.

A politikai pártok finanszírozását külön törvény szabályozza, ésszerűen visszatartó erejű szankciókkal. A politikai pártok kötelesek éves pénzügyi jelentéseket benyújtani a szövetségi parlament elnökének, beleértve a politikai pártok eszközeiről, forrásairól, bevételeiről és kiadásairól szóló jelentéseket a kampányidőszakban és a kampányon kívüli időszakokban egyaránt⁷⁹. Pontatlanságok esetén az érintett fél az adott helytelen információ kétszeresének megfelelő összeggel szankcionálható⁸⁰. Aggályok merültek fel azzal

⁷⁴ Gesetz zur Stärkung der Finanzmarktintegrität (Finanzmarktintegritätsstärkungsgesetz – FISG), Bundesgesetzblatt Teil I vom 3. Juni 2021, p. 1534.

⁷⁵ A Németországban tett országlátogatás keretében kapott tájékoztatás.

⁷⁶ GRECO (2020), Ötödik értékelési kör. 95. pont, és a 2020. évi jogállamisági jelentés Németországról szóló országfejezetében foglaltak szerint, 7. o.

⁷⁷ Németország hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez, 21. o., valamint a Németországban tett országlátogatás keretében kapott tájékoztatás.

⁷⁸ Transparency International Deutschland, Az UNCAC második felülvizsgálati ciklusára vonatkozó megjegyzések és ajánlások (2018), 3. o.

⁷⁹ A német politikai pártokról szóló törvény.

⁸⁰ A politikai pártokról szóló törvény 23. cikkének a) pontja alapján. Továbbá, amennyiben a pontatlanságok a mérlegben vagy a magyarázó megjegyzés kísérő részében szereplő vagyonnal vagy gazdasági társaságokban fennálló részesedéssel kapcsolatosak, a követelés a fel nem sorolt vagy helytelenül feltüntetett eszközök 10 százaléka.

kapcsolatban, hogy a párt jövedelemszerzése és az arról való jelentéstétel között jelentős idő telik el⁸¹. Az 50 000 EUR összeget meghaladó adományokat haladéktalanul jelenteni kell, és közzé kell tenni a szövetségi parlament honlapján. A 10 000 EUR feletti adományokat az éves jelentésben kell közzétenni, míg a névtelen adományok felső határa 500 EUR, a készpénzes adományok esetében pedig 1 000 EUR. A nemzetközi bírálók többször is rámutattak arra, hogy alacsonyabb küszöbértékekre és szigorúbb nyilvántartásra van szükség⁸². A támogatás továbbra is széles körben szabályozatlan annak ellenére, hogy fontos kormányzati tisztviselőkhöz való hozzáférést lehet megvásárolni vele⁸³.

A Covid19-világjárvány hatással volt a németországi korrupció elleni küzdelemre, és felhívta a figyelmet a világjárvánnyal kapcsolatos korrupciós kockázatokra. A Pénzügyi Információs Egységhez több jelentés érkezett a Covid19-járvánnyal szembeni kormányzati támogató intézkedésekkel összefüggésben, többek között a korrupció és főként a csalás terén⁸⁴. Nyilvános vitákhoz és korrupciós vizsgálatok indításához vezetett továbbá az az állítás, hogy a kormányzat számára közvetített arcmaszkügyletekkel foglalkozó parlamenti képviselőknek visszafolyattak pénzeket⁸⁵. A korrupció megelőzésének javítása érdekében – többek között a Covid19-világjárvány alatt és azt követően – Németország 2021 folyamán elindítja a közbeszerzési eljárások támogatására szolgáló elektronikus versenynyilvántartását⁸⁶. Amint működésbe lép, a nyilvántartás tárolja és megjelöli az ajánlatkérő szervek számára az ajánlattevők közbeszerzésből való kizárásához szükséges információkat, többek között a jogerős ítéletekről, a büntetővégzésekről és a korrupció, vesztegetés, pénzmosás, adókijátszás és egyéb súlyos bűncselekmények miatt kiszabott bírságokról.

III. MÉDIAPLURALIZMUS ÉS MÉDIASZABADSÁG

Németországban jól működik a tömegtájékoztatás szabadságának és sokszínűségének kerete, amely főként a tartományok hatáskörébe tartozik. A tizennégy médiahatóság független szabályozó hatóság, amely politikai függetlenségét biztosító jogi biztosítókkal rendelkezik⁸⁷. Az Alaptörvény (*Grundgesetz*) és a másodlagos jog kifejezetten garantálja az újságírók jogait a forrásaik titokban tartásának és az információkhoz való hozzáférés jogának védelme érdekében⁸⁸. Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló felülvizsgált irányelvet⁸⁹

⁸¹ A LobbyControl által a Németországban tett országlátogatás keretében kapott tájékoztatás, amely szerint a 2019. évre vonatkozó adatokat még mindig nem tették közzé 2021 áprilisában.

⁸² Lásd legutóbb: UNCAC, Review of implementation of the United Nations Convention Against Corruption (Az Egyesült Nemzetek korrupció elleni egyezménye végrehajtásának felülvizsgálata), 1. felülvizsgálati ciklus (III. és IV. fejezet), Összefoglaló: Németország, a végrehajtást felülvizsgáló csoport (2020. július), valamint a 2. felülvizsgálati ciklus (II. és V. fejezet), Összefoglaló: Németország, a végrehajtást felülvizsgáló csoport, 2019. január.

⁸³ A Németországban tett országlátogatás keretében kapott tájékoztatás.

⁸⁴ A Németországban tett országlátogatás keretében a Pénzügyi Információs Egységtől kapott tájékoztatás.

⁸⁵ Két politikust vádolnak azzal, hogy hat számjegyű összeget folyattak vissza számukra azt követően, hogy arcmaszkgyártókat ajánlottak a szövetségi kormánynak. A Németországban tett országlátogatás keretében kapott tájékoztatás.

⁸⁶ Németország hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez, 23. o.

⁸⁷ A 14 médiahatóság felelős a magán műsorszolgáltatókért, míg a közszolgálati médiumok külön műsorszórási tanácsok felügyelete alatt állnak.

⁸⁸ 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Németországban.

⁸⁹ (EU) 2018/1808 irányelv a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról szóló 2010/13/EU irányelvnek (Audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv) a változó piaci körülményekre tekintettel való módosításáról.

a német jogba átültető új tartományközi médiaegyezmény (*Medienstaatsvertrag*) és további jogalkotási aktusok⁹⁰ elfogadására került sor⁹¹.

A média és az illetékes szabályozó hatóságok függetlenségének mértéke továbbra is magas⁹². A felülvizsgált tartományközi médiaegyezmény hatálybalépésével a médiahatóságok új hatásköröket szereztek, különösen a médiaközvetítők tekintetében. A médiahatóságok azonban csak fokozatosan kezdik meg az új szabályok teljes körű alkalmazását, ahogyan fokozatosan elfogadják a tartományközi médiaegyezményben előírt közös alapszabályukat, és részletezik annak egyes rendelkezéseit (pl. a közvélemény kialakítása szempontjából relevánsnak ítélt tartalmak fellelhetőségéről)⁹³.

A sajtó önszabályozása továbbra is jól működik, ugyanakkor a megrovások közzétételével kapcsolatban felmerült néhány kérdés⁹⁴. A Német Sajtótanács újságírókból és kiadói egyesületekből áll. A Bizottság 2020-ra vonatkozó éves jelentése kiemeli, hogy jelentős mértékben nőtt a néhány ellentmondásos újságcikkkel kapcsolatos panaszok száma (2020-ban 4 085 egyedi panasz érkezett, szemben a 2019-ben érkezett 2 175 panasszal)⁹⁵. A jelentés ugyanakkor arra a következtetésre jut, hogy az érintett kiadók a Sajtótanács által 2020-ban kiadott összesen 53 nyilvános megrovásból csak 34-et tettek közzé. Mivel a sajtótörvény kötelezi a kiadókat az ilyen nyilvános megrovások közzétételére, ez potenciális problémák jele lehet az önszabályozó sajtótörvény ezen aspektusának hatékonyságával kapcsolatban.

A német jog továbbra is biztosítja a média tulajdonviszonyaira vonatkozó információk megfelelő átláthatóságát⁹⁶. Ennek az az oka, hogy a kereskedelmi műsorszolgáltatók kötelesek jelenteni a tulajdonviszonyokra vonatkozó információkat és a részvényesi struktúrát befolyásoló terveket⁹⁷. Ezenkívül az online médiacégeknek a weboldalukon elhelyezett impresszummal kell átláthatóvá tenniük a tulajdonviszonyaik adatait. A sajtó számára a lenyomatokra vonatkozó átláthatósági kötelezettségeket a vonatkozó tartományi sajtótörvények írják elő⁹⁸. A tartományi médiahatóságok médián belüli koncentrációval foglalkozó bizottsága (KEK) figyelemmel kíséri a műsorszolgáltatási magánszektor koncentrációját, és nyilvános adatbázist tart fenn a televízióra, a rádióra, a sajtóra és az online

---

⁹⁰ Különösen az elektronikus médiáról szóló törvény és más törvények módosításáról szóló, 2020. november 19-i törvény.

⁹¹ A 2021. évi sajtószabadság-indexen Németország világszinten a 13. helyen, az uniós tagállamok között pedig a 9. helyen áll (Riporterek Határok Nélkül, Németország). Az elmúlt években a helyzet stabil, és az országban továbbra is magas szintű a médiaszabadság és az újságírók védelme. A 2021. évi Médiapluralizmus Monitor meglehetősen alacsonynak értékeli a németországi médiapluralizmus általános kockázatát (Médiapluralizmus Monitor, 2021, 8. o.).

⁹² Médiapluralizmus Monitor, 2021, 11. o. Lásd továbbá: a 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Németországban, 9. o.

⁹³ A Németországban tett országlátogatás keretében kapott tájékoztatás. Tartományközi médiaegyezmény, 84. cikk.

⁹⁴ Médiapluralizmus Monitor, 2021, 13. o. A német sajtótanács legmesszemenőbb szankciója a nyilvános megrovás (*öffentliche Rüge*), amely az érintett médiaorgánumot arra kötelezi, hogy korrekciót tegyen közzé (az érintettek védelme érdekében a Tanács dönthet úgy is, hogy nem nyilvános megrovást szab ki).

⁹⁵ Német Sajtótanács (2021), 2020. évi éves jelentés.

⁹⁶ Médiapluralizmus Monitor, 2021, 12. o.; 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Németországban, 9. o.

⁹⁷ 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Németországban, 9. o.

⁹⁸ Médiapluralizmus Monitor, 2021, 12. o.; 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Németországban, 10. o.

médiára vonatkozó, médiatulajdonnal kapcsolatos információkról⁹⁹. A 2021. évi Médiapluralizmus Monitor alacsony kockázatot jelez a médiatulajdon átláthatósága tekintetében, és közepes kockázatot a hírmédia koncentrációjával kapcsolatban¹⁰⁰. A médiakoncentrációt a tartományközi médiaegyezmény szabályozza, és a médiakoncentrációval foglalkozó bizottság szabályozási felügyelete alá tartozik¹⁰¹.

A médiaszervezetek részesültek a Covid19-hez kapcsolódó támogatási programok előnyeiből. Németországban továbbra is magas a médiapluralizmus általános szintje. Az érdekelt felek ugyanakkor rámutatnak arra, hogy számos regionális és helyi sajtóorgánium gazdasági nehézségekkel küzd, ami regionális szinten veszélyezteti a vélemények sokféleségét¹⁰². A médiaszereplők pályázhattak a német kormány általános segítségnyújtási programjaira, amelyek célja a Covid19-világjárvány vállalkozásokra és szabadúszókra gyakorolt gazdasági hatásának kezelése volt. Emellett a rádiós műsorszolgáltatás ágazata célzott támogatási programot kapott¹⁰³. Míg az állami támogatási rendszerek enyhítették a Covid19-világjárvány hatását, a Médiapluralizmus Monitor aggodalmának ad hangot az ágazat hosszú távú fenntarthatóságát illetően, még akkor is, ha a médiaszereplők lassan képesek több bevételt termelni a digitális ajánlatokból¹⁰⁴.

Biztosítékok vannak érvényben a médiaszervezetek politikai pártok általi ellenőrzésével szemben¹⁰⁵. A 2021. évi Médiapluralizmus Monitornak a média politikai függetlenségére vonatkozó mutatója alacsony kockázatot mutat¹⁰⁶. A politikai hirdetések nem megengedettek a televíziós műsorszolgáltatásban, valamint a rádióban és a műsorszóráshoz hasonló televíziós médiában¹⁰⁷, a választásokat megelőző rövid időszak kivételével, amelyet szigorúan szabályoznak a műsoridő politikai pártok közötti megosztása tekintetében¹⁰⁸. Az olyan médiatartalmak esetében, amelyekre a műsorszóráshoz hasonló elektronikus médiára vonatkozó szabályok nem alkalmazandók, a felülvizsgált tartományközi médiaegyezmény

---

⁹⁹ KEK (2021), Médiakoncentráció.

¹⁰⁰ A 2021. évi Médiapluralizmus Monitor szerint: „A négy legnagyobb német audiovizuális médiatulajdonos (ProSiebenSat.1, Mediengruppe RTL, ARD, ZDF) nézettségi koncentrációja 89 %. Az első négy újságtulajdonos (Springer, KKR, Media Union, Funke) piaci részesedése 60 %, az első négy online hírmédium (Bertelsmann, Burda, Springer, United Internet) piaci részesedése pedig 34 %. Míg a tartományi médiatörvények a sajtón és a műsorszolgáltatói ágazaton belüli médiakoncentrációra vonatkozó rendelkezéseket tartalmaznak, a tartományközi médiaegyezmény a televíziós tulajdon koncentrációját szabályozza a médiakoncentrációval foglalkozó bizottság (KEK) szabályozási felügyelete mellett.

¹⁰¹ Tartományközi médiaegyezmény, 60. cikk és 2021. évi Médiapluralizmus Monitor, 12. o.

¹⁰² Riporterek Határok Nélkül, Németország, valamint a németországi országglátogatás keretében kapott információk.

¹⁰³ Kulturális és médiaügyi államtitkár (2020), „Neustart Kultur”: Private Broadcasters.

¹⁰⁴ 2021. évi Médiapluralizmus Monitor, 12–13. o. és 20–22. o.

¹⁰⁵ 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Németországban, 9. o.

¹⁰⁶ Médiapluralizmus Monitor, 2021, 14. o.

¹⁰⁷ A tartományközi médiaegyezmény a műsorszóráshoz hasonló elektronikus médiát a következőképpen határozza meg: „olyan tartalommal rendelkező elektronikus média, amelynek tartalma formai és kialakítási szempontból hasonló a rádióhoz vagy televízióhoz, és amely a szolgáltató által meghatározott, a felhasználó által kiválasztott időpontban egyéni igényekre rendelkezésre bocsátott katalógusból érhető el (on-demand audio- és audiovizuális médiaszolgáltatások); a tartalmak közé tartoznak különösen a rádiós színdarabok, a játékfilmek, a sorozatok, a jelentések, a dokumentumfilmek, a szórakoztató műsorok, a tájékoztató programok és a gyermekműsorok” (tartományközi médiaegyezmény, 2. cikk).

¹⁰⁸ Németország hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez, 31–32. o.

kiterjesztette az átláthatóságra vonatkozó rendelkezéseket az online politikai hirdetések tekintetében, és előírta az ilyen hirdetések megfelelő címkézését¹⁰⁹.

Az újságírók információkhoz való hozzáféréseinek kerete rendelkezésre áll, azonban bizonyos hiányosságok miatt érkeztek kritikák. Az Alaptörvény, az információhoz való szabad hozzáférésről szóló törvény és a legtöbb szövetségi tartományban hatályos sajtótörvény biztosítja az újságírók hozzáférését az információkhoz¹¹⁰. Globális összehasonlításban azonban ezt a keretet a Riporterek Határok Nélkül viszonylag gyengének tartja¹¹¹. A GRECO azt javasolta, hogy az információhoz való szabad hozzáférésről szóló törvényt függetlenül értékeljék, és ennek alapján mérlegeljék a lehetséges javításokat, különösen a törvény szerinti kérelmek elutasítását lehetővé tévő kivételek tekintetében¹¹².

Fokozódtak az újságírók fizikai biztonságával kapcsolatos aggályok, különösen a tiltakozásokról való tudósítás során¹¹³. Az újságírók védelmére vonatkozó jelenlegi keret¹¹⁴ ellenére az érdekelt felek arról számolnak be, hogy a tiltakozások során egyre gyakoribb az agresszió az újságírókkal és a médiában dolgozókkal szemben¹¹⁵. A Covid19-világjárvánnyal kapcsolatos tiltakozásokat különösen az újságírók elleni erőszakról szóló ismétlődő beszámolók jellemezték¹¹⁶. 2020 decemberéig a rendőrségi statisztikák 252 incidenst vettek figyelembe a média képviselőivel szemben az év során¹¹⁷ (szemben a 2019. évi 104 esettel és a 2018. évi 93 esettel¹¹⁸). A 252 incidens 29 fenyegetést és 30 erőszakos bűncselekményt foglalt magában, amelyek közül 22 minősült személyi sérülésnek¹¹⁹. 2020 októbere óta az Európa Tanácsnak az újságírás védelmének és az újságírók biztonságának előmozdítását célzó platformja egy figyelmeztetést tett közzé Németországgal kapcsolatban egy tüntetés során újságírók ellen elkövetett agresszív cselekmények miatt¹²⁰. Újságírói egyesületek és szakszervezetek rámutattak arra, hogy a tüntetések során a rendőrség nem nyújt védelmet és támogatást az újságíróknak¹²¹. A Német Sajtótanács a sajtószabadság fokozottabb védelmére szólít fel, és javasolta a médiára és a rendőrségre vonatkozó meglévő magatartási elvek aktualizálását¹²². A tartományok jelenleg értékelik e magatartási elvek ilyen jellegű

¹⁰⁹ Tartományközi médiaegyezmény, 22. cikk.

¹¹⁰ Az alaptörvény 5. cikkének (1) bekezdése.

¹¹¹ Riporterek Határok Nélkül, Németország.

¹¹² GRECO (2020), Ötödik értékelési kör. Értékelő jelentés. Németország, 23. pont.

¹¹³ A ZDF hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez, 5. o.; A sajtó- és médiaszabadság európai központjának hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez, 3–4. o.; Európa Tanács, Az újságírás védelmét és az újságírók biztonságát előmozdító platform; a sajtó- és médiaszabadság európai központja, a médiaszabadság feltérképezésével foglalkozó platform.

¹¹⁴ 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Németországban, 10. o.

¹¹⁵ Az RSF hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez, 29. o.; A Németországban tett országlátogatás keretében kapott tájékoztatás.

¹¹⁶ Német Újságíró-szövetség (2020.8.3.), Improve security (A biztonság javítása).

¹¹⁷ Német Bundestag (2021), a szövetségi kormány válasza, Drucksache 19/25940, 5. o. A vonatkozó bűnügyi statisztikák nem értékelik külön az újságírókkal szembeni támadásokat, hanem általánosságban számolnak be a média elleni bűncselekményekről.

¹¹⁸ Európai Újságíró Szövetség (2021.1.21.), Németország: 252 támadás a médiamunkások ellen 2020-ban.

¹¹⁹ Német Bundestag (2021), a szövetségi kormány válasza, Drucksache 19/25940, 5. o.

¹²⁰ Európa Tanács, Platform az újságírás védelmének és az újságírók biztonságának előmozdítására. E jelentés írásakor a német hatóságok még nem adtak választ arra az ügyre, amelyet 2021 májusában „Az újságírók testi épségét és biztonságát érintő támadások” kategóriában vettek nyilvántartásba.

¹²¹ Pl. a Német Újságíró-szövetség (2020.11.8.), dju in ver.di elítéli a lipcei „Querdenken” médiamunkásaival szembeni támadásokat; A Németországban tett országlátogatás keretében kapott tájékoztatás.

¹²² Német Sajtótanács (2020), Principles of conduct for the media and the police to prevent obstacles in the performance of police duties and the free exercise of reporting (A médiára és a rendőrségre vonatkozó

aktualizálását. Emellett egyes tartományok intézkedéseket hoztak az újságírók és a rendőrség közötti kapcsolat javítására¹²³. Az újságírói szövetségek 2021 áprilisában magatartási kódexet tettek közzé a médiaházak számára, felkérve a kiadókat, hogy vállaljanak kötelezettséget az újságírók erőszakkal és fenyegetésekkel szembeni védelmére irányuló intézkedések mellett¹²⁴. Míg a Médiapluralizmus Monitornak az újságírói szakmára, normákra és védelemre vonatkozó 2021. évi mutatója alacsony kockázatot mutat, az újságírók fizikai biztonságára vonatkozó megfelelő mutató magas kockázatot mutat¹²⁵.

A jogi eljárásokkal összefüggésben aggályok merültek fel az újságírók magánéletének védelmével kapcsolatban. Az újságírói egyesületek aggodalmuknak adnak hangot az újságírók személyes adataival és különösen azzal kapcsolatban, hogy személyes címük nyilvánossá válik, ha jogi lépéseket tesznek a fizikai és online zaklatás ellen¹²⁶. A nem kormányzati szervezetek és újságírói egyesületek úgy látják, hogy fennáll annak a kockázata, hogy az újságírókat a hírszerző szolgálatok elektronikus megfigyelési intézkedések hatálya alá vonják, különösen a potenciális informátorokkal való kapcsolattartás során, és a vonatkozó jogszabályokban, nevezetesen a Szövetségi Hírszerző Szolgálatról (BND) szóló felülvizsgált törvényben szigorúbb biztosítékokra szólítanak fel¹²⁷. A pert megelőző mechanizmusok általában azt eredményezik, hogy a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek (SLAPP) esetleges ügyeit azelőtt megszüntetik, mielőtt a bíróság elé kerülnének¹²⁸. Bár nincs sok kiemelt ügy, az érdekelt felek és tanulmányok rámutatnak arra, hogy az újságírók elleni megelőző jogi lépések vagy a velük szembeni fenyegetések problémája Németországban is jelen van¹²⁹.

IV. A FÉKEKKEL ÉS ELLENSÚLYOKKAL KAPCSOLATOS EGYÉB INTÉZMÉNYI KÉRDÉSEK

Németország szövetségi, demokratikus köztársaság, amelynek hatalmi ágai a szövetségi és a tizenhat tartományi kormányzat között oszlanak el. A hatalmi ágak szétválasztását az Alaptörvény¹³⁰ és a tartományi alkotmányok rögzítik. Szövetségi szinten a szövetségi

---

magatartási elvek a rendőrségi feladatok ellátását akadályozó tényezők megelőzése és a bejelentések szabad gyakorlása érdekében); A Németországban tett országlátogatás keretében kapott tájékoztatás.

¹²³ Pl. a baden-württembergi rendőrség sajtószabályzata (a belügyért, a digitalizálásért és az önkormányzatokért felelős minisztérium, 2021.4.21.), a sajtókapcsolatokra vonatkozó tartományi normák. A Németországban tett országlátogatás keretében kapott tájékoztatás.

¹²⁴ Német Újságíró-szövetség (2021), Code of conduct for media houses (Médiaházakra vonatkozó magatartási kódex).

¹²⁵ Médiapluralizmus Monitor, 2021, 10. o.

¹²⁶ Az RSF hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez, 29. o.; A Németországban tett országlátogatás keretében kapott tájékoztatás. 2021. június 24-én a német parlament törvényt fogadott el, amely bünteti az úgynevezett „ellenséglisták” terjesztését, azonban nem foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy az újságírók személyes adatai a bírósági eljárások során elérhetővé válnak.

¹²⁷ A GFF hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez, 4. o.; Riporterek Határok Nélkül (2021.3.26.), A sajtószabadság kihagyott lehetősége; Német Újságíró-szövetség (2021.2.19.), BND-törvény: Az informátorok jobb védelme. A Szövetségi Hírszerző Szolgálatról szóló törvény 2021. évi felülvizsgálata a Szövetségi Alkotmánybíróság 2020. május 19-i ítéletét követte, amely kimondta, hogy a BND külföldi távközlés megfigyelésére vonatkozó hatásköre sérti a Németország Alaptörvényében foglalt alapvető jogokat (Szövetségi Alkotmánybíróság, 2020.5.19.), 37/2020. sz. sajtóközlemény.

¹²⁸ A sajtó- és médiaszabadság európai központjának hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez, 5. o.

¹²⁹ A sajtó- és médiaszabadság európai központjának hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez, 5. o.; Az RSF hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez, 33–34. o.; Gostomzyk T. és Moßbrucker D. (2019), ‘If you write that, I’ll sue you!’ Study on preventive attorney strategies towards the media („Ha ezt leírod, beperellek! Tanulmány a médiával szembeni megelőző ügyvédi stratégiákról), Otto Brenner Foundation Workbook 99.

¹³⁰ Az Alaptörvény 20. cikke.

törvényalkotói hatalom a Szövetségi Parlamenté (*Bundestag*) és a tartományok képviseleti szervéé (*Bundesrat*)¹³¹. Jogalkotási javaslatot a kormány, a *Bundesrat* vagy a *Bundestag* tagjai nyújthatnak be¹³². A Német Emberi Jogi Intézet és a Szövetségi Antidiszkriminációs Hivatal hozzájárul az alapvető jogok fenntartásához.

Aggályok merültek fel a jogalkotási folyamat átláthatósága és a rövidebb konzultációs időszakok tendenciája miatt. Általában véve szilárd keret áll rendelkezésre a jogalkotási folyamat érdekelt feleivel való konzultációhoz¹³³. 2020 szeptemberében a szövetségi kormány létrehozott egy platformot is, amely egyesíti a különböző minisztériumok weboldalait, ahol tájékoztatást ad az érdekelt felek (korai) bevonásának lehetőségeiről¹³⁴. A tartományok igazságügyi minisztereinek konferenciája által 2020 novemberében kiadott állásfoglalás azonban hangsúlyozta, hogy elegendő időt kell biztosítani ahhoz, hogy a tartományok konzultáljanak a jogszabálytervezetekről, és kérte, hogy a *Bundestag* indokolatlan késedelem nélkül vizsgálja meg a *Bundesrat* jogalkotási javaslatait¹³⁵. Emellett az érdekelt felek aggodalmuknak adtak hangot a hosszadalmas és összetett javaslatok vizsgálatát célzó rövidebb konzultációs időszakok rendszeres előfordulása, valamint a hivatalos konzultációs eljárást megelőzően a jogalkotási folyamatot befolyásoló hozzájárulások átláthatóságának általános hiánya miatt¹³⁶. A GRECO 2020 decemberében azt is ajánlotta, hogy azonosítsák és tegyék közzé a konzultációk hivatalos megindítása előtt beérkezett jogalkotási javaslatokhoz nyújtott jelentős külső hozzájárulásokat is¹³⁷. Bár a Covid19-világjárvánnyal összefüggésben is sor került a konzultációs időszakok lerövidítésére, az érdekelt felek ezt szélesebb körű tendenciának tekintik¹³⁸.

A Covid19-világjárvánnyal kapcsolatos intézkedések elfogadásának keretét több alkalommal módosították, és az intézkedéseket átfogó bírósági felülvizsgálatnak vetették alá. A világjárványhoz kapcsolódó intézkedések meghozatalára a fertőzéssel szembeni védelemről szóló törvény (IfSG) alapján kerül sor, amely lehetővé teszi a tartományoknak (a fertőzéssel szembeni védelemről szóló törvény alapján intézkedések elfogadására hatáskörrel rendelkező) kormányai számára, hogy rendelet útján korlátozásokat vezessenek be. A Covid19-világjárvánnyal összefüggésben 2020 márciusában a szövetségi kormány azon hatáskörét is kiterjesztették, hogy intézkedéseket hozzon az IfSG keretében¹³⁹. E felhatalmazások többségét csak addig lehet gyakorolni, amíg a *Bundestag* „járványhelyzetet” hirdetett ki, amelyet bármikor visszavonhat, és amelyet háromhavonta

¹³¹ Az Alaptörvény 70. és azt követő cikkei.

¹³² A *Bundestag* javaslatai a képviselők (legalább) 5 %-a által nyújthatók be. A gyakorlatban a legtöbb javaslat a kormánytól származik.

¹³³ 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Németországban, 11. o.

¹³⁴ A „Szövetségi szintű részvétel” weboldal (*Beteiligung auf Bundesebene*): <https://www.bundesregierung.de/breg-de/service/gesetzgebungsverfahren-beteiligung>. Létezik olyan platform is, amely a különböző minisztériumok hivatalos konzultációs eljárásaihoz kapcsolódik.

¹³⁵ Az igazságügyi miniszterek konferenciája (2020), A föderalizmus erősítése a gyakorlatban – Az országok részvétele a szövetségi jogalkotási javaslatokban és a Szövetségi Tanács jogalkotási kezdeményezéseinek a szövetségi kormány általi kezelése

¹³⁶ Az ENNHRI hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez, 153. o.; lásd még a Német Ügyvédi Kamarák Egyesülete és a Német Szövetségi Ügyvédi Kamara hozzájárulását a 2021. évi jogállamisági jelentéshez.

¹³⁷ GRECO (2020), Ötödik értékelési kör. Értékelő jelentés. Németország, iv. ajánlás.

¹³⁸ A Német Ügyvédi Kamarák Egyesületének hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez, valamint a németországi országlátogatás keretében kapott tájékoztatás.

¹³⁹ A nemzeti jelentőségű járványhelyzet esetén a lakosság védelméről szóló első törvény.

újra meg kell erősítenie¹⁴⁰. A szövetségi parlament szerepének hiányáról folytatott vitákat követően¹⁴¹ 2020 novemberében módosításokat fogadtak el a parlamenti ellenőrzés fokozása érdekében, elsősorban a rendelet által hozható intézkedések egységes listájának bevezetésével, amelyet korábban a törvény nem határozott meg¹⁴². A 2021 áprilisában elfogadott további módosítások úgynevezett „felfüggesztő eljárást” vezettek be, amely bizonyos korlátozó intézkedések szövetségi törvénnyel történő automatikus bevezetését irányozza elő, amennyiben egy városban vagy körzetben a Covid19-esetek három napon keresztül elérik a meghatározott küszöbértéket¹⁴³. Jelentős vita folyt az ilyen rendelkezések alkotmányosságáról és arányosságáról¹⁴⁴. A világjárvány körülményeihez való alkalmazkodás érdekében a szövetségi parlament megváltoztatta eljárási szabályzatát, lehetővé téve az elektronikus szavazást a bizottságokban, és csökkentette a plenáris ülésen történő szavazáshoz szükséges határozatképességet¹⁴⁵. A világjárvány kapcsán hozott intézkedéseket átfogó bírósági felülvizsgálatnak vetették alá, elsősorban a tartományok közigazgatási felsőbíróságai és alkotmánybíróságai, és 2020 végéig több mint 6 000 ügyet vettek nyilvántartásba¹⁴⁶. Ezen ügyek közül sokat eddig csak sürgősségi eljárásban kezeltek, és az alaphatározat még nem született meg. Márciusig az Alkotmánybírósághoz 321 alkotmányjogi panasz érkezett a Covid19-intézkedésekkel kapcsolatban, amelyből az Alkotmánybíróság 273-at zárt le¹⁴⁷.

A Bizottság kötelezettségzegési eljárást indított Németország ellen az uniós jog alapvető elveinek a Szövetségi Alkotmánybíróság 2020. május 5-i ítéletével kapcsolatos megsértése miatt. A Bizottság 2021. június 9-én úgy határozott, hogy felszólító levelet küld Németországnak az autonómia, az elsőbbség, a hatékonyság és az uniós jog egységes alkalmazása elvének, valamint az Európai Bíróság EUMSZ 267. cikke szerinti joghatóságának megsértése miatt¹⁴⁸. A Szövetségi Alkotmánybíróság 2020. május 5-i ítéletével¹⁴⁹ megfosztotta az Európai Bíróság ítéletét a németországi joghatásától¹⁵⁰. A Szövetségi Alkotmánybíróság az ítélet végrehajtása iránti kérelmet elfogadhatatlannak nyilvánító, 2021. április 29-i végzése¹⁵¹ nem változtatja meg a Szövetségi Alkotmánybíróság

¹⁴⁰ A módosítások eredetileg 2021. március 31-ig voltak érvényesek. Lásd az IfSG 5. cikkének (1) bekezdését.

¹⁴¹ Meg kell jegyezni, hogy ebben az összefüggésben a tartományok parlamentjei is ellenőrzést gyakorolnak, amely tartományok egyes esetekben parlamentjeik Covid19-hez kapcsolódó intézkedésekbe való bevonását előíró jogszabályokat fogadtak el.

¹⁴² Lásd az IfSG új 28a. cikkét. A nemzeti jelentőségű járványhelyzet esetén a lakosság védelméről szóló, 2020. november 18-án elfogadott harmadik törvény.

¹⁴³ Lásd az IfSG új 28b. cikkét. A nemzeti jelentőségű járványhelyzet esetén a lakosság védelméről szóló, 2021. április 21-én elfogadott negyedik törvény.

¹⁴⁴ A felfüggesztő eljárásban előírt automatikus intézkedéseket már korlátozták az e reakciókat követő eredeti kormányzati javaslatához képest. A Szövetségi Alkotmánybírósághoz már számos kifogást nyújtottak be, különösen a szövetségi kormány hatáskörét és a kijárási tilalomra vonatkozó automatikus szabályokat illetően.

¹⁴⁵ Ezek a változtatások jelenleg 2021 júniusáig tartanak, lásd a Parlament eljárási szabályzatának 126a. cikkét.

¹⁴⁶ Deutsche Richterzeitung (2020), Corona-Krise sorgt für tausende Verfahren.

¹⁴⁷ Valamennyi lezárt ügyet elutasították vagy más módon lezárták; 48 ügy továbbra is folyamatban van. További részletekért lásd továbbá a 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Németországban, 11. o.

¹⁴⁸ Európai Bizottság (2021. június 9.), júniusi kötelezettségzegési csomag – kulcsfontosságú határozatok.

¹⁴⁹ A Szövetségi Alkotmánybíróság 2 BvR 859/15. sz. 2020. május 5-i ítélete.

¹⁵⁰ Az ítélet által felvetett aggályokkal kapcsolatban lásd: Az Európai Unió Bírósága 58/20. sz. 2020. május 8-i sajtóközleménye; Von der Leyen elnök nyilatkozata, 20/846. sz. 2020. május 10-i nyilatkozat. Lásd továbbá a 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – Németország, 11. o.

¹⁵¹ A Szövetségi Alkotmánybíróság 2 BvR 1651/15., 2 BvR 2006/15. számú, 2021. április 29-i határozata. Határozatában az Alkotmánybíróság többek között úgy ítélte meg, hogy a kérelem azért is megalapozatlan,

ítélete által létrehozott jogi helyzetet, különösen az uniós jog elsőbbségének elve tekintetében.

A Szövetségi Antidiszkriminációs Hivatal igazgatójának tisztsége betöltetlen marad. A német jog szerint a Szövetségi Antidiszkriminációs Hivatal igazgatóját a szövetségi kormány nevezi ki a Családügyi, Idősügyi, Nőügyi és Ifjúságügyi Minisztérium javaslata alapján, és az igazgató függetlenül látja el feladatait¹⁵². 2018 áprilisa óta a tisztséget ideiglenesen töltik be, mivel az új igazgató kiválasztására irányuló eljárás eredményét az alkotmányos érdemelv megsértése miatt a bíróságon megsemmisítették¹⁵³. Az illetékes minisztérium szerint számos eltérő bírósági határozat született a kiválasztási eljárással kapcsolatban, ami bizonytalansághoz vezetett a kiválasztási kritériumokkal kapcsolatban¹⁵⁴.

A keret némi javulása ellenére továbbra is kihívást¹⁵⁵ jelent a civil társadalmi szervezetek adómentességével kapcsolatos bizonytalanság. Általánosságban elmondható, hogy a civil társadalom mozgásteret továbbra is „nyitottnak”¹⁵⁶ tekinthető, és továbbra is szilárd keret áll rendelkezésre a civil társadalom számára¹⁵⁷. Az adótörvény 2020. decemberi reformja a civil társadalmi szereplők további kategóriáit vezette be a közhasznú nonprofit szervezetek adómentessége alá tartozó tevékenységekhez¹⁵⁸. Ez a reform azonban nem kezelte a Szövetségi Pénzügyi Bíróság 2019. évi ítélete¹⁵⁹ által okozott bizonytalanságot, amelyet az adómentesség hatályáról szóló, 2020. decemberi ítélet is megerősített¹⁶⁰. Az ítélkezési gyakorlat szerint a civil társadalmi szervezetek általában véve nem vehetnek részt politikai ügyekben, hanem csak akkor, ha ez feltétlenül szükséges az adótörvénykönyvben foglalt tevékenységek folytatásához. Bár semleges módon tájékoztathatják a nyilvánosságot, a gyakorlatban e feltételek értelmezése jelentős bizonytalanságot teremt a civil társadalmi szervezetek, különösen az emberi jogok és a demokrácia védelme terén aktív szervezetek számára¹⁶¹. Az érdekelt felek szerint az adómentes státusz elvesztésével kapcsolatos aggodalmak arra készíthetik a civil szervezeteket, hogy tartózkodjanak a potenciálisan érzékeny kérdésekben való állásfoglalástól, és arról számolnak be, hogy az adózási státuszhoz kapcsolódó jogi lépések fenyegetései politikai taktikaként is alkalmazhatók¹⁶². Ezen túlmenően az újonnan létrehozott Német Szövetségi Alapítvány a Civil Társadalmi

---

mivel a szövetségi kormány és a *Bundestag* érdemben foglalkozott az EKB Kormányzótanácsa által a 2020. május 5-i ítéletet követően hozott monetáris politikai határozatokkal, és értékelte azokat, beleértve az EKB által 2020. június 3–4-i határozataiban e tekintetben elvégzett és alátámasztott arányossági értékelést is.

¹⁵² Az egyenlő bánásmódról szóló általános törvény 26. cikke.

¹⁵³ A berlini közigazgatási bíróság 2019. február 8-i ítélete, 7 L 218.18.

¹⁵⁴ A Családügyi, Idősügyi, Nőügyi és Ifjúságügyi Minisztériumhoz az országlátogatás keretében beérkezett írásbeli hozzájárulás.

¹⁵⁵ 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Németországban, 13. o.

¹⁵⁶ A CIVICUS értékelése. A minősítések a következő öt kategóriából álló skálán mozognak: nyitott, behatárolt, akadályozott, elnyomott és zárt civil társadalom.

¹⁵⁷ 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Németországban, 13. o.

¹⁵⁸ Például az éghajlat védelme és a veszélyeztetett csoportok védelme. 2020. évi éves adótörvény (*Jahressteuergesetz*).

¹⁵⁹ A Szövetségi Pénzügyi Bíróság V R 60/17. sz. 2019. január 10-i ítélete.

¹⁶⁰ A Szövetségi Pénzügyi Bíróság V R 14/20. sz. 2020. december 10-i ítélete.

¹⁶¹ Az ENNHRI és a Gesellschaft für Freiheitsrechte hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez.

¹⁶² A Gesellschaft für Freiheitsrechte hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez, 5. o. A hozzájárulás több olyan esetre is rámutat, amikor egy jobboldali politikai párt kérte, hogy vonják vissza a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem területén tevékenykedő civil társadalmi szervezetek adómentes státuszát és/vagy állami finanszírozását, mivel munkájukat politikai jellegűnek tekintették. Lásd továbbá: Gesellschaft für Freiheitsrechte és Open Society Foundations (2020), *Shrinking spaces in Germany; shrinking spaces in Europe*. (Zsugorodó németországi terek; zsugorodó európai terek).

Felelősségvállalásért és Önkéntességért, amely 2020 júliusában kezdte meg működését, és amely több szövetségi minisztérium közös kezdeményezésén alapul, 2020-ban 20 millió eurós költségvetéssel támogatási programot hozott létre annak érdekében, hogy segítse a civil társadalmi szervezeteket a Covid19-világjárvány hatásainak kezelésében¹⁶³.

---

¹⁶³ Szövetségi Alapítvány a Civil Társadalmi Szerepvállalásért és Önkéntességért, Förderprogramm 2020: Gemeinsam wirken in Zeiten von Corona, <https://www.deutsche-stiftung-engagement-und-ehrenamt.de/foerderung/>

I. melléklet: Források betűrend szerinti jegyzéke*

* A 2021. évi jogállamisági jelentéshez kapcsolódó konzultáció keretében beérkezett észrevételek jegyzéke megtalálható a következő weboldalon: <https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/rule-law-mechanism/2021-rule-law-report-targeted-stakeholder-consultation>.

A baden-württembergi rendőrség sajtószabályzata (a belügyért, a digitalizálásért és az önkormányzatokért felelős minisztérium, 2021), A sajtókapcsolatokra vonatkozó tartományi normák (<https://im.baden-wuerttemberg.de/de/service/presse-und-oeffentlichkeitsarbeit/pressemitteilung/pid/landesweite-standards-fuer-die-pressearbeit/>).

A sajtó- és médiaszabadság európai központja (2021), A sajtó- és médiaszabadság európai központjának hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez.

A sajtó- és médiaszabadság európai központja, A médiaszabadság feltérképezésével foglalkozó platform (<https://www.ecpmf.eu/monitor/mapping-media-freedom/>).

A Szövetségi Alkotmánybíróság 2 BvR 1651/15., 2 BvR 2006/15. sz., 2021. április 29-i ítélete.

A Szövetségi Alkotmánybíróság 2 BvR 2453/15. sz., 2016. november 29-i ítélete.

A Szövetségi Alkotmánybíróság 2 BvR 859/15. sz., 2020. május 5-i ítélete.

A Szövetségi Alkotmánybíróság 37/2020. sz., 2020. május 19-i sajtóközleménye (<https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/EN/2020/bvg20-037.html>).

A szövetségi kormány irányelve a korrupcióellenes megelőzésről a szövetségi közigazgatásban (2004), *Richtlinie der Bundesregierung zur Korruptionsprävention in der Bundesverwaltung (2004)* (https://www.verwaltungsvorschriften-im-internet.de/bsvwvbund_30072004_O4634140151.htm).

A Szövetségi Pénzügyi Bíróság V R 14/20. sz., 2020. december 10-i ítélete.

A Szövetségi Pénzügyi Bíróság V R 60/17. sz., 2019. január 10-i ítélete.

Az Európai Unió Bíróságának 2019. május 27-i ítélete, OG és PI, C-508/18 és C-82/19 PPU egyesített ügyek, valamint az Európai Unió Bíróságának 2020. november 24-i ítélete, C-510/19.

A tömegtájékoztatás sokszínűségével és szabadságával foglalkozó központ (2021), *2021. évi médiapluralizmus-monitor*.

Az Európai Bírák Konzultatív Tanácsa (2016), *19. sz. vélemény: A bírósági elnökök szerepe*.

Az Európai Unió Bírósága (2020), 58/20. számú sajtóközlemény.

Az igazságügyi miniszterek konferenciája (2020), Az országmunkacsoport jelentése: „Németország mint igazságügyi helyszín: A gazdasági jogvitákban eljáró bíróságok/Kereskedelmi bíróságok megerősítése (*Bericht der Länderarbeitsgruppe „Justizstandort Deutschland: Stärkung der Gerichte in Wirtschaftsstreitigkeiten/Commercial Courts*) (https://www.justiz.nrw.de/JM/jumiko/beschluesse/2020/Herbstkonferenz_2020/Top-I-25-Bericht-der-Laenderarbeitsgruppe-Justizstandort-Deutschland---Staerkung-der-Gerichte-in-Wirtschaftsstreitigkeiten.pdf).

Az igazságügyi miniszterek konferenciája (2020), A föderalizmus erősítése a gyakorlatban – Az országok részvétele a szövetségi jogalkotási javaslatokban és a szövetségi kormány jogalkotási kezdeményezéseinek kezelése (*Föderalismus in der Praxis stärken – Die Beteiligung der Länder an Gesetzgebungsvorhaben des Bundes und die Behandlung von Gesetzesinitiativen des Bundesrates durch die Bundesregierung*) (https://www.justiz.nrw.de/JM/jumiko/beschluesse/2020/Herbstkonferenz_2020/Top-I-8-Foederalismus-in-der-Praxis-staerken---Die-Beteiligung-der-Laender-an-Gesetzgebungsvorhaben.pdf).

Az igazságügyi miniszterek konferenciája (2021), Határozat – A személyi állomány fenntartható növelése és az igazságszolgáltatás digitalizációjának előmozdítása – Jogállamisági paktum 2.0. (*Personalverstärkungen nachhaltig fortsetzen und Digitalisierung der Justiz vorantreiben – Pakt für den Rechtsstaat* 2.0)

(https://www.justiz.nrw.de/JM/jumiko/beschluesse/2021/Fruehjahrskonferenz_2021/TOP-I_-1-u-I_-20---Pakt-fuer-den-Rechtsstaat.pdf).

Bundeskriminalamt (2020), Bundeslagebild Korruption 2019 (Szövetségi Bűnügyi Rendőrség, 2020, Szövetségi korrupciós körkép, 2019), (https://www.bka.de/SharedDocs/Downloads/DE/Publikationen/JahresberichteUndLagebilder/Korruption/korruptionBundeslagebild2019.html;jsessionid=BB07C9D8DF5A361AB3C08080C0AC57C7.liv_e0612?nn=28078).

Civicus, Monitor tracking civic space (Civiltér-figyelő) – Németország (<https://monitor.civicus.org/country/germany/>).

Deutsche Richterzeitung (2020), A korona előrelépéseket eredményez a digitalizáció terén (*Corona führt zu Digitalisierungsschub*).

Deutsche Richterzeitung (2020), A koronavírus okozta válság több ezer ügyet eredményez (*Corona-Krise sorgt für tausende Verfahren*).

Deutsche Richterzeitung (2021), Paktum köztes időközi eredményekkel (*Pakt mit durchwachsender Zwischenbilanz*).

DRB (2021), A szövetségi tartományok közötti jelentős bérkülönbségek (*Große Besoldungsunterschiede zwischen den Bundesländern*) (<https://www.drb.de/newsroom/pressemediencenter/nachrichten-auf-einen-blick/nachricht/news/grosse-besoldungsunterschiede-zwischen-den-bundeslaendern>).

Európai Bizottság (2020), *Jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Németországban*.

Európai Bizottság (2021), *Uniós igazságügyi eredménytábla*.

Európai Bizottság (2021. június 9.), júniusi kötelezettségzegési csomag – kulcsfontosságú határozatok. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/inf_21_2743

Európa Tanács, Miniszteri Bizottság (2000), *Recommendation Rec(2000)19 of the Committee of Ministers on the role of public prosecution in the criminal justice system*.

Európa Tanács, Platform to promote the protection of journalism and safety of journalists – Germany (Platform az újságírás védelmének és az újságírók biztonságának előmozdítására – Németország). (<https://www.coe.int/en/web/media-freedom/germany>).

Európai Újságíró Szövetség (2021), *Németország: 252 támadás a médiamunkások ellen 2020-ban* (<https://europeanjournalists.org/blog/2021/01/21/germany-252-attacks-against-media-workers-in-2020/>).

European Network on National Human Rights Institutions (2021), *A 2021. évi jogállamisági jelentéshez kapcsolódó konzultáció keretében a European Network on National Human Rights Institutiontól beérkezett hozzájárulás*.

Gesellschaft für Freiheitsrechte (2021), *A Gesellschaft für Freiheitsrechte hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez*.

Gesellschaft für Freiheitsrechte és Open Society Foundations (2020), *Shrinking spaces in Germany; shrinking spaces in Europe*. (Zsugorodó németországi terek; zsugorodó európai terek).

GFF (2021), *A GFF hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez*.

Gostomzyk T. és Moßbrucker D. (2019), „If you write that, I'll sue you!” *Study on preventive attorney strategies towards the media* („Ha ezt leírod, beperellek! Tanulmány a médiával szembeni megelőző ügyvédi stratégiákról).

GRECO (2020), *Ötödik értékelési kör. A korrupció megelőzése és a feddhetetlenség ösztönzése a központi kormányzati szerveknél (felső vezetői tisztségek) és a bűnüldöző hatóságoknál. Értékelő jelentés. Németország.*

Hamburg tartományi kormányzata (2021), *Hamburg állásfoglalása a jogállamisági paktumról.* (<https://www.hamburg.de/bjv/unsere-themen/14908648/positionspapier-zum-pakt-fuer-den-rechtsstaat/>).

Hamburg tartományi kormányzata (2021), *Hamburg állásfoglalása a jogállamisági paktumról.*

H. Steinharter, Pénzügyi információs egység (2020): *Anti-Geldwäsche-Behörde FIU plant Hunderte neue Stellen,* Handelsblatt (<https://www.handelsblatt.com/finanzen/banken-versicherungen/banken/financial-intelligence-unit-anti-geldwaesche-behoerde-fiu-plant-hunderte-neue-stellen/26745786.html?ticket=ST-55488-FuqUZPM3mm6lk6jLHzJ6-ap6>).

Hessen, Bajorország, Brandenburg, Észak-Rajna-Vesztfália, Mecklenburg-Előpomeránia, Saar-vidék, Alsó-Szászország és Schleswig-Holstein közös levele (2021).

KEK (2021), *Médiakoncentráció* (<https://www.kek-online.de/medienkonzentration>).

Kommunikációs Főigazgatóság (2019), 482. sz. *Eurobarométer gyorsfelmérés: a vállalkozások viszonyulása a korrupcióhoz az Európai Unióban.*

Kommunikációs Főigazgatóság (2020), 502. számú *Eurobarométer tematikus felmérés: korrupció.*

Kulturális és médiaügyi államtitkár (2020), „Neustart Kultur”: *Magántulajdonban lévő műsorszolgáltatók* (<https://www.bundesregierung.de/breg-de/bundesregierung/staatsministerin-fuer-kultur-und-medien/private-rundfunkveranstalter-1777032>).

LTO (2021), *Sürgös fellebbezések a Szövetségi Pénzügyi Bíróság vezető pozícióiban bekövetkező helyettesítésekkel szemben.* (<https://www.lto.de/recht/justiz/j/vg-muenchen-eilantraege-neubesetzung-praesident-bmjv-bundesgerichte-richter-auswahl-erfahrung-politische-einflussnahme-bundesfinanzhof/>).

Német Bírói és Ügyészi Egyesület (2021), *A német Bírói és Ügyészi Egyesület hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez.*

Német Ügyvédi Kamarák Egyesülete (2021), *A Német Ügyvédi Kamarák Egyesületének hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez.*

Német Bundestag (2021), a szövetségi kormány válasza, Drucksache 19/25940 (<https://dip21.bundestag.de/dip21/btd/19/259/1925940.pdf>).

Német Szövetségi Ügyvédi Kamara (2021), *A Német Szövetségi Ügyvédi Kamara hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez.*

Német Újságíró-szövetség (2020), *A biztonság javítása* (<https://www.djv.de/startseite/profil/der-djv/pressebereich-download/pressemittelungen/detail/news-sicherheit-verbessern>).

Német Újságíró-szövetség (2021), *BND-törvény: Az informátorok jobb védelme* (<https://www.djv.de/suche/meldungen/news-informanten-besser-schuetzen>).

Német Újságíró-szövetség (2021), *Médiaházakra vonatkozó magatartási kódex* (<https://www.djv.de/startseite/info/themen-wissen/schutzkodex-journalistinnen-vor-gewalt-und-bedrohungen-schuetzen>).

Német kormány (2021), *Németország hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez.*

Német Újságíró-szövetség (2020), *dju in ver.di elitéli a lipcsei „Querdenken” médiamunkásaival szembeni támadásokat* (<https://dju.verdi.de/presse/pressemitteilungen/++co++79521560-21a6-11eb-bdd1-001a4a16012a>);

Német Sajtótanács (2020), *Principles of conduct for the media and the police to prevent obstacles in the performance of police duties and the free exercise of reporting (A médiára és a rendőrségre vonatkozó magatartási elvek a rendőrségi feladatok ellátását akadályozó tényezők megelőzése és a bejelentések szabad gyakorlása érdekében)*, (https://www.presserat.de/files/presserat/dokumente/download/Verhaltensgrunds%C3%A4tze_MedienPolizei_Entwurf_24_11_2020.pdf).

Német Sajtótanács (2021), *2020. évi éves jelentés* (<https://www.presserat.de/jahresberichte-statistiken.html>).

OECD (2021), 4. szakasz – Kétéves nyomonkövetési jelentés: Németország (<https://www.oecd.org/corruption/germany-oecdanti-briberyconvention.htm>).

Riporterek Határok Nélkül (2021), *2021. évi sajtószabadság-index – Németország* (<https://rsf.org/en/germany>).

Riporterek Határok Nélkül (2021), *A Riporterek Határok Nélkül hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez.*

Riporterek Határok Nélkül (2021), *A sajtószabadság kihagyott lehetősége* (<https://www.reporter-ohne-grenzen.de/pressemitteilungen/meldung/verpasste-chance-fuer-die-pressefreiheit>).

SWR (2021), *Bettina Limperg: “Das muss sich unbedingt ändern”* (<https://www.swr.de/swraktuell/baden-wuerttemberg/karlsruhe/bettina-limperg-praesidentin-des-bghs-100.html>).

Szövetségi Alapítvány a Civil Társadalmi Szerepvállalásért és Önkéntességért, *Förderprogramm 2020: Gemeinsam wirken in Zeiten von Corona* (<https://www.deutsche-stiftung-engagement-und-ehrenamt.de/foerderung/>).

Szövetségi Igazságügyi és Fogyasztóvédelmi Minisztérium (2019), *Jogállamisági paktum.*

Szövetségi szintű részvétel (*Beteiligung auf Bundesebene*) (<https://www.bundesregierung.de/breg-de/service/gesetzgebungsverfahren-beteiligung>).

Transparency International (2021), *2020. évi korrupcióérzékelési index.*

Transparency International Deutschland (2020), *Position paper on the draft law introducing a lobby register* (https://www.transparency.de/fileadmin/Redaktion/Aktuelles/Stellungnahmen/2020/Stellungnahme_Transparency_Deutschland_Lobbyregister_20-09-29.pdf).

Transparency International Deutschland (2018), *Comments and Recommendations to UNCAC Second Review Cycle* (https://www.transparency.de/fileadmin/Redaktion/Aktuelles/Stellungnahmen/2018/18-09-10_Comments_and_Recommendations UNCAC_Second_Review_Cycle.pdf).

Transparency International Deutschland (2020), *Stellungnahme zum Entwurf eines Gesetzes zur Stärkung der Finanzmarktintegrität* (https://www.transparency.de/fileadmin/Redaktion/Aktuelles/Stellungnahmen/2020/20-11-09_Stellungnahme_Transparency_Deutschland_Referentenentwurf_Gesetz_zur_Staerkung_der_Finanzmarktaufsicht_-_Website-Version_1_.pdf).

UNCAC (2019), *Review of implementation of the United Nations Convention Against Corruption (Az Egyesült Nemzetek korrupció elleni egyezménye végrehajtásának felülvizsgálata), 1. felülvizsgálati ciklus (III. és IV. fejezet), Összefoglaló: Németország, a végrehajtást felülvizsgáló csoport (2020. július), valamint a 2. felülvizsgálati ciklus (II. és V. fejezet), Összefoglaló: Németország, A végrehajtást felülvizsgáló csoport*

<https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/WorkingGroups/ImplementationReviewGroup/ExecutiveSummaries2/V2000216e.pdf>).

Von der Leyen elnök 20/846. sz. nyilatkozata (2020).

ZDF (2021), *A ZDF hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez.*

II. melléklet: Országlátogatás Németországban

A Bizottság szolgálatai 2021 márciusában virtuális találkozót tartottak az alábbiakkal:

- A korrupcióval és gazdasági bűnözéssel foglalkozó különleges ügyészség, München
- A médiahatóságok közös hivatala
- Az igazságügyi miniszteri konferencia európai ügyekkel foglalkozó bizottsága
- Belügyminisztérium
- Egészségügyi Minisztérium
- Gesellschaft für Freiheitsrechte
- Igazságügyi Minisztérium
- Kulturális és médiáért felelős államminiszter
- LobbyControl DE
- Német Bírói és Ügyészi Egyesület
- Német Ügyvédi Kamarák Egyesülete
- Német Emberi Jogi Intézet
- Pénzügyi Hírszerző Egység
- Sajtótanács
- Szövetségi Közigazgatási Bíróság
- Szövetségi Ügyvédi Kamara
- Szövetségi Bűnügyi Rendőrség
- Szövetségi Legfelsőbb Bíróság
- Transparency International Deutschland

* A Bizottság ezenkívül az alábbi szervezetekkel is találkozott számos horizontális megbeszélés során:

- Amnesty International
- A sajtó- és médiaszabadság európai központja
- Center for Reproductive Rights
- CIVICUS
- Civil Society Europe
- Európai Szövetség a Szabadságjogokért
- Európai Egyházak Konferenciája
- EuroCommerce
- Európai Nonprofit Jogi Központ
- Európai Civil Fórum
- Európai Újságíró Szövetség
- European Partnership for Democracy
- Európai Ifjúsági Fórum
- Front Line Defenders
- Holland Helsinki Bizottság
- Human Rights House Foundation
- Human Rights Watch
- ILGA-Europe
- International Planned Parenthood Federation European Network (IPPF EN)
- Nemzetközi Jogászbizottság
- Nemzetközi Emberi Jogi Föderáció
- Nemzetközi Sajtóintézet
- Nyílt Társadalom Európai Politikai Intézet

- Philanthropy Advocacy
- Protection International
- Riporterek Határok Nélkül
- Transparency International EU